

DIAĽOČ

Kresťanský diskusný mesačník

IX. ročník ● 8-9 / 2016

Téma
**CUDZINEC
VO VLASTNEJ
CIRKVI**

Seniori na Remate

O B S A H

Seniori	4
REMATA 2016	
Peter Komrska	
ODOVZDÁVANIE ŠTAFETY	6
Ľubomír Vyhnánek	
Rozhovor	8
VÄČŠINA SA NEMÔŽE VYHOVÁRAŤ NA MENŠINU	
Miroslav Pollák	
Téma	11
CUDZINEC VO VLASTNEJ CIRKVI	
O. Prostredník, D. Pastirčák, O. Garaj	
Misia	23
ODSOUZENI K VÝTĚZSTVÍ	
Jiří Dohnal	
Úvahy z trolejbusu	25
O ČOM JE KNIHA...	
Tomáš Komrska	
Nová kniha	26
KTO MÁ V RUKÁCH NÁŠ ČAS	
Štefan Markuš	
RELAX	29
Na margo dní NA OKRAJ SVÄTOREČENIA	30
Miroslav Kocúr	

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií) **Individuálne objednávky:** cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET: IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2016

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrik, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko,

Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Rastislav Števko **Dizajn a grafické spracovanie:** Martin Piatko
Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43 **Adresa redakcie:** Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,
e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk **Vydavateľ:** Media Svatava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 23. 9. 2016 **Tlač:** Transmedic Slovakia, s.r.o.
1., 2., 4. strana obálky: Ján Michalko: Seniori na Remate

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

„KALOS KAI AGATHOS“ ŠPORTOVÉHO LETA

Hamšík, Cibulková, Sagan, Škantárovci, Tóth... Uplynulé leto bolo pre nás, športových nadšencov, skvelé. Mená z úvodu (a aj mnohé ďalšie) nám prinášali radosť pri obrazovkách. No a prialo aj počasie, takže ak niekto neplával, nebehal, nebicykloval či nechodil na turistiku, tak nech chybu hľadá inde ako práve v nepriazni poveternostných podmienok.

Staroveké olympijské hry sa začali už v 8. storočí pred Kristom. Neuveriteľné! Gréci – na rozdiel od iných národov – prichádzali už vtedy s rôznymi premyslenými konceptami, týkajúcimi sa hier a športu. Jedným z nich bol ideál kalokagatie (kalos kai agathos = krásny a dobrý). Veľmi zjednodušene by sa dalo povedať, že išlo o vyváženú jednotu telesnej krásy s duševnou a duchovnou ušľachtilosťou.

Zdá sa mi, že aj ako kresťania by sme mali o podobnú jednotu a vyváženosť duchovnej, mentálnej a telesnej stránky usilovať. Zaujímavá je obzvlášť vnútorná nekonzistentnosť pohľadov jednotlivých kresťanov na telesnú oblasť. Keď nám to vyhovuje, napríklad keď chceme poukázať na škodlivosť fajčenia či alkoholu, tak použijeme Pavlove slová Korintským o tom, že naše telo je chrámom Ducha Svätého. Na druhej strane, keď chceme ospravedlniť vlastnú lenivosť ohľadom telesného pohybu, tak zvolíme radšej Pavlovu pasáž Timotejovi „jasne ukazujúcu“, že sa máme viac modliť, lebo telesné cvičenie len málo osoží. Prípadne dokážeme naše stravovacie návyky biblicky podložiť buď zmieňovanou pasážou o tele ako chráme Ducha, alebo aj naopak „kresťanskou slobodou“ podľa pasáže o kúsok ďalej v liste Korintským o jedení a pití čohokoľvek na Božiu slávu...

Treba však napísať aj to, že žijeme v dobe kultu tela. Mám známu, ktorá chodí s inými ženami na cvičenie Pilates. Vrávi, že si v podstate považovaný za „outsidera“, ak ješ normálne! Diéty sú in! Síce rôzne, aj protichodné, no ak povieš, že ješ jedlá z klasickej múky a nebudaj aj cukriš klasickým bielym cukrom, tak to „je na pokánie“... O kulte tela v spojení s túžbou zvíťaziť za akúkoľvek cenu by sa aj v súvislosti s olympiádou, ruskými i inými športovcami dal napísať samostatný článok.

Ja osobne sa teším, že už viac ako rok pravidelne behám. Povzbudil ma k tomu môj doktor po zistení, že mám nábeh na DNU a zvýšený cholesterol. A tak som začal... a bolo to ťažké. Tri kilometre som išiel striedavo chôdzou a behom. Po pár týždňoch som ten úsek prebehol v kuse. Po 10 mesiacoch som v Bratislave odbehol svoj prvý polmaratón v živote vo veku 44 rokov. Teraz behám tak trikrát týždenne, mám z toho radosť a telesne sa cítim omnoho lepšie.

Teraz však už pár viet k Olympiáde a k tomu, čo bolo v Riu „kalos kai agathos“. Samozrejme, pre slovenského fanúšika boli krásne predovšetkým skvelé výkony našich vodákov (Škantárovci, Beňuš, Grigar, Dukátová, K4) či fenomenálny výkon Mateja Tótha v chôdzi na 50 km.

Z pohľadu spojenia krásy a atletickosti musím spomenúť americkú gymnastku Simone Biles či strhujúci súboj vo viacboji mužov medzi Japoncom Uchiomom a Ukrajincom Vernajevom alebo tiež ruské pretekárky v synchronizovanom plávaní.

Z pohľadu diania vo svete bolo krásne a dobré aj gesto Medzinárodného olympijského výboru, ktorý umožnil štart tzv. Olympijskému utečeneckému tímu. Reprezentovala ho napríklad aj 18-ročná sýrska plavkyňa Yusra Mardi ni, ktorá zhruba pred rokom takmer zahynula pri plavbe jednou z utečeneckých lodiek pri ostrove Lesbos.

Potešili tiež historicky prvé zlaté medaily pre Singapur, Vietnam, Portoriko, Fidži, Kosovo, Bahrajn, Pobrežie Slonoviny, Jordánsko a Tadžikistan.

Zimomriavky priniesol okamih v behu žien na 5 000 metrov, keď po predchádzajúcej vzájomnej kolízii si Novozélandanka Nikki Hamblin a Američanka Abbey D'Agostino vzájomne pomohli a krivkajúc prišli do cieľa. Američanka neskôr povedala: „Aj keď boli moje činy inštinktívne, Boh pripravil moje srdce na takúto odpoveď. Už od začiatku mi jasne naznačil, že moja skúsenosť z Ria bude viac ako iba výsledky pretekov.“

Samozrejme, zaujalo i to, koľko športovcov po dobehu do cieľa či skončení zápasu obrátilo zrak k nebesiam a ďakovalo Bohu. Do akej miery a u koho bolo to gesto úprimné, nechajme na zhodnotenie Stvoriteľovi samotnému.

Tá socha Krista nad Rio de Janeiro bola symbolická. Akoby vyjadrovala: aj za vás som zomrel a moja náruč je otvorená. Svet športu tiež potrebuje Vykupiteľa – toho, kto zaplatil aj za hriechy športovcov, funkcionárov, trénerov, rozhodcov i nás fanúšikov.

MILAN MITANA
(CB Svätý Jur)

REMATA 2016

Celoslovenský vzdelávací a rekreačný pobyt seniorov

PETER KOMRSKA

(CB Bratislava, Cukrová 4, účastník pobytu)

Foto: JÁN MICHALKO

Týždňové letné pobyty seniorov v prírode majú už v Cirkvi bratskej trinásťročnú tradíciu. Tento rok sa uskutočnilo stretnutie už po 4-krát v horskom hoteli Remata, ktorý získava prvenstvo spomedzi doterajších hotelov, v ktorých sme spoločne trávili dovolenky. Vedenie hotela má k našim pobytom kladný postoj a snaží sa nám vyjsť v ústrety. Pri ostatnom pobyte sme mohli celodenne využívať vonkajší bazén na plávanie a na vodné masáže. Pravidelné ranné rozcvičky a vychádzky do prírody boli, okrem posilňovania zdravia, aj príležitosťou na rozhovory v rámci starých známych kontaktov, ale aj na nadviazanie nových známostí.

Tradičnou náplňou programu bolo duchovné vzdelávanie, modlitebný program a svedectvá zo života viery. Aj keď stretnutie nemalo oficiálny názov konferencia, mnohým účastníkom bolo prirodzené používať toto slovné označenie pre pobyt seniorov vzhľadom na bohatosť programu a jeho duchovný obsah.

Na pobyte sa zúčastnili už tradične aj veriaci zo Sliezska, ale aj z iných cirkví na Slovensku. Najsilnejšie boli okrem Cirkvi bratskej (CB) zastúpené Kresťanské zbory – obnovovali sme staré priateľstvá spred päťdesiatich rokov, keď sme spoločne vytvárali Kresťanský spevník, ktorý používame doteraz.

Ráno po rozcvičke a raňajkách nasledovala modlitebná chvíľa, ku ktorej mal zvyčajne biblický úvod niekto z Kresťanských zborov. Na mnohých si spomínam z obdobia, keď oni ešte nemali svoje modlitebne a príležitostne navštevovali náš zbor v starej modlitebni. Ich návštevy vtedy boli aj prirodzeným prejavom

vzájomnej duchovnej blízkosti. Na spoluprácu pri tvorbe spevníka si v biblickom zamyslení o Božej láske zaspomínal brat Hudec, ktorý živo popisoval svoje pracovné stretnutia s Jánom Rosom, vedúcim vtedajšej spevníkovej komisie. Radostné spomienky brata Hudeca vyjadrovali v jeho tvári odraz nezabudnuteľného láskavého úsmevu nášho ujčeka Rosu. Aké nadšenie bolo možné vidieť na bratovi Hudecovi, keď mohol na seniorskom pobyte spoznať a porozprávať sa s najstarším synom ujčeka Rosu, s Lubomírom a jeho manželkou...

Duchovný večerný program pripravil Štefan Markuš. Téma programu týždenného pobytu bola založená na biblickom texte z druhej kapitoly 2. epištoly Pavla Timotejovi. Štefan Markuš mal aj prvý výklad textu na tému „Verný vojak Ježiša Krista“. Úvahu o poctivom športovcovi predniesla Mária Porubská z Bardejovského zboru CB. Milota Slančíková z bratislavského

zboru CB mala osobné svedectvo na tému usilovný roľník. Svedectvo života o čestnom robotníkovi (verše 14–19) porozprával Ján Ildža, tiež z bardejovského zboru CB. Juraj Kohút z levického zboru CB mal úvahu o oddanom služobníkovi. Ľubomír Vyhnanek z Kresťanského zboru Bratislava-Rača mal dôkladnú biblickú štúdiu – kázeň na tému čisté nádoby (prinášame na str. 6).

Napriek tomu, že epištola obsahuje rady staršieho apoštola Pavla mladému kresťanovi Timotejovi, privlastnili sme si ich, hoci sme vekom starší, a prijali sme tak pre seba požehnanie. Biblické vyučovanie nás viedlo k zmene, ktorá je možná aj vo vyššom veku – k zmene na Boží obraz, aby sme mohli odovzdávať evanjelium mladším generáciám. Ako sa budeme v tomto ohľade meniť, to ukážu ďalšie dni nášho života, ktoré sa nám Pán života a smrti dá dožiť.

Na našom pobyte bol k modlitbám zostavovaný a dopĺňaný spoločný modlitebný program za chorých s konkrétnymi menami. V tomto programe bol zaradený aj modlitebný zápas za kazateľov pre bratislavský zbor CB na Cukrovej ulici. Pod vplyvom týchto modlitieb a dobrého ducha – verím, že tam bol prítomný Duch Svätý, som prežil niečo ako vnútorné volanie osloviť prítomných bratov a sestry z Kresťanských zborov, či by nemali v ich radoch niekoho, kto by mohol byť kazateľom v zbere CB na Cukrovej.

Keď sme stúpali na Bralovú skalú (nadmorská výška 830 m), dal som si za cieľ, že sa okrem dosiahnutia vrcholu Bralovej skaly porozprávam so staršími známymi – s Ilkom Kozárom z Kresťanského zboru Nitra a jeho manželkou. Spomenuli sme aj náš zápas pri hľadaní kazateľa. Dozvedám sa pritom viac o jeho synovi Petrovi, ktorého som poznal doteraz najmä ako ochotného pomocníka pri vykladaní kontajnera

s Gedeonovskými Novými Zákonmi. Peter po ukončení vysokej školy technického smeru pracoval vo Vysokoškolskom biblickom hnutí a má teda skúsenosti z práce s mladými. Pred 12-timi rokmi túto prácu odovzdal mladším a teraz slúži ako pracovník pre zboru na západnom Slovensku. Študuje na Katedre teológie a katechetiky v Banskej Bystrici, má ešte jeden ročník štúdia. Jeho kázeň je možné vypočuť si z archívu našej stanice v Svätom Jure, kde kázal 22. 5. 2016.

Na pobyte v Remate som mal možnosť bližšie spoznať ďalších bratov a sestry z Kresťanských zborov. Už som spomenul Ľubomíra Vyhnaneka, ktorý dlhé roky pracoval v rozhlasovej stanici Rádio 7 a ktorého úvaha ma veľmi oslovila.

Bratia Peter a Ľubomír sú ochotní prísť poslúžiť výkladom Božieho Slova do nášho zboru, ak budú pozvaní. Tešia sa, keď môže niekto z ich radov slúžiť kázaním Božieho slova aj v iných spoločenstvách veriacich alebo cirkvách. Kresťanské zbory poznám ako zástancov hlbokého biblického štúdia, majú prepracované korešpondenčné kurzy, ktoré pokrývajú hlavné časti Biblie.

Vďaka za stretnutie seniorov patrí organizátorom pod vedením Dušana Kintlera. Chvála nech je vzdaná Bohu a z našej strany nech sú vysielané modlitby za požehnanie ovocia tohto duchovného spoločenstva starších bratov a sestier. Modlime sa aj za ďalšie podobné akcie nielen seniorov, ale i bratov a sestier všetkých generácií. Na letných pobytoch sa v minulosti spolu s nami zúčastnili aj rodiny s deťmi, ktoré boli milým oživením spoločenstva. Domnievam sa, že by v budúcnosti boli vhodné počas letného obdobia aj dve stretnutia seniorov spolu s mladšími účastníkmi, ktoré by boli v rôznom čase a na rozdielnych miestach. Tak by sa mohli zúčastniť viacerí účastníci, ktorí sa často z termínových dôvodov, alebo kvôli potrebe prekonať veľké vzdialenosti, nemôžu zúčastniť. ■

Zo spomínanej kázne Ľubomíra Vyhnánka na stretnutí na Remate vyberáme niekoľko myšlienok.

ODOVZDÁVANIE ŠTAFETY

(2. list Pavla Timotejovi, 2. kapitola)

ĽUBOMÍR VYHNÁNEK (Kresť. zbory, starší zboru v Bratislave-Rači.)

Častokrát sa celé dielo nachádza v stave ohrozenia, keď odchádza jeho zakladateľ – keď prvá generácia, ktorá dielo začala, odchádza zo scény. Muži ako Billy Graham (BGEA), Bill Bright (CCC), Paul Freed (TWR) a iní vyorali v kresťanskom svete v 20. storočí hlbokú brázdú. Založili jedinečné misijné diela, niektoré s globálnym dosahom. Ale prišiel čas, keď aj oni museli odovzdať štafetový kolík. Čosi podobné sa udialo u nás po nežnej revolúcii, keď prvá generácia nadšených kresťanov začala v podmienkach slobody novú misijnú prácu. Sám som čosi podobné zažil. Odhadnúť ten správny okamih, kedy „štafetový kolík“ odovzdať, nie je ľahké. Zvlášť keď v mysli zostalo ešte mnoho plánov a v praxi mnoho nedokončených aktivít.

Apoštol Pavol sa na konci svojho života lúči so svojim duchovným dieťaťom a zároveň dlhoročným spolupracovníkom Timotejom a dáva mu posledné pokyny, ako má v diele ním začatom pokračovať. Píše mu už druhý list s vedomím, že je zrejme posledným. V inom svojom liste Pavol osvedčuje, že nemá žiadneho iného spolupracovníka, s ktorým by si tak dobre rozumel, ako si rozumie s Timotejom. To bolo veľké vyznamenanie pre mladého Timoteja, pretože Pavol si vyberal na spoluprácu vždy kvalitných ľudí. A bolo ich možno až do dvadsať! Je naozaj vzácné, keď takáto duchovná a zrejme aj duševná zhoda prechádza naprieč generáciami.

Keby Pavol neveril, že dielo, ktoré začal, nie je ľudské ale Božie, odchádzalo by sa mu veľmi ťažko. Veď z ľudského hľadiska bol Timotej len slabým odvarom húževnatého a Bohom povolaneho apoštola. Jeho telesná konštrukcia bola dosť chatrná. Vieme, že trpel častými chorobami. Chýbalo mu zdravé sebedovetie Božieho služobníka a bojovníka. Pavol ho hneď v úvode povzbudzuje: „*Boh nám nedal ducha nesmelosti, ale Ducha moci, lásky a rozvahy. Nehanbi sa za svedectvo o našom Pánovi, ani za mňa, jeho väzňa, ale spolu so mnou znášaj utrpenie za evanjelium, posilňovaný Božou mocou.*“ (1, 7–8)

Pavol ležal počas svojho druhého rímskeho väzenia v tmavej kobke a veľmi trpel vedomím, že ho všetci v rímskej provincii Ázia opustili (1, 15). V posledných riadkoch listu píše: „*Ja mám byť už obetovaný, nastal už čas môjho odchodu. Dobrý boj som dobojoval, beh som dokončil, vieru som zachoval. Už mám pripravený veniec spravodlivosti, ktorý mi dá v onen deň Pán, spravodlivý sudca...*“ (4, 6–8).

Pavol, apoštol evanjelia pre pohanov, hľadá dôstojného nasledovníka. Modlí sa za Timoteja. Pripomína mu podstatu evanjelia, pre ktoré je uväznený. Zároveň sa spolieha, že Boh svoje dielo dokončí aj v Timotejovi a cez neho sa evanjelium dostane ďalej k pohanom: „*Pomocou Ducha Svätého, ktorý prebýva v nás, zachovávajú to dobré, čo ti bolo zverené.*“ Pavol očakáva, že Timotej pôjde v jeho šľapajach a stane sa neohrozeným hlásateľom evanjelia: „*Pred Bohom a Ježišom Kristom, ktorý bude súdiť živých aj mŕtvych, ťa zaprisahávam v mene jeho zjavenia a jeho kráľovstva: Hlásaj slovo, naliehaj v priaznivý i nepriaznivý čas, presvedčaj, karhaj, povzbudzuj so všetkou trpezlivosťou a ponaučením... ty buď vo všetkom trpezlivý,*

znášaj útrapy, konaj dielo hlásateľa evanjelia a dôsledne plň svoju službu.“ (4, 1–2).

Pavol však myslí nielen na najbližší krok, ale aj do vzdialenejšej budúcnosti. Rovnako, ako sa Pán Ježiš tesne pred smrťou modlí a myslí na ďalšie generácie, zaväzuje Pavol Timoteja: „*...a to, čo si skrze mnohých svedkov počul odo mňa, predkladaj verným ľuďom, ktorí budú schopní učiť aj iných.*“ Pavol odovzdáva učiteľskú štafetu Timotejovi a kladie mu na srdce, aby sa aj on cielavedome postaral o ďalšiu generáciu učiteľov a hlásateľov evanjelia, ktorí ponosú pochodeň pravdy a budú rovnako schopní učiť iných.

Učiteľský úrad v cirkvi Pána Ježiša je pre jej budúcnosť kľúčovým. Z histórie Cirkvi sa môžeme poučiť, že nesprávna teológia vedie k nesprávnej „tiež-viere“. Veriť sa dá hocičomu – stačí, ak sa tomu či onomu sám v sebe rozhodnem veriť. Pavol upozorňuje veriacych v Korinte, že sa dali oklamať falošnými učiteľmi, aby uverili „inému evanjeliu“; prijali „iného ducha“ a uctievali „iného Ježiša“, než im zvestoval on. Ani dnes toto nebezpečenstvo nehrozí o nič menej ako vtedy. V čo verím, podľa toho v živote aj konám.

Aby si Timotej dôležitosť učiteľského úradu lepšie zapamätal, na zdôraznenie používa apoštol Pavol niekoľko obrazov z bežného života: vojak, športovec, roľník, robotník slova, čistá nádoba a Pánov služobník. Každý z týchto obrazov znázorňuje jeden z aspektov tejto dôležitej služby v cirkvi.

DOBÝ VOJAK je plne odovzdaný veliteľovi a pripravený znášať bolesti, útrapy, nepohodlie; ak treba, tak aj obetovať svoj život. Pavol povzbudzuje Timoteja: „*...spolu so mnou znášaj utrpenie za evanjelium, posilňovaný Božou mocou.*“ Dobrý vojak Ježiša Krista je na to pripravený. Pavol mu pripomína aj utrpenie a vzkriesenie Pána Ježiša Krista. Pavol sám prehlasuje: *Veď pre mňa žiť je Kristus a umrieť je zisk.*

POCTIVÝ ŠPORTOVEC sa tvrdo pripravuje. Na dosiahnutie víťazstva je osobná disciplína nevyhnutná. Športovec má silnú motiváciu pre to, aby bol ukázaný. Ak niekto zvíťazil napr. počas starovekých olympijských hier, dostal vavrínový veniec (korunu). V rodnom meste mal zaručenú doživotnú úctu, niekedy mu postavili sochu a dostal aj iné, často doživotné benefity. Bol – ako sa dnes hovorí – „za vodou“. Pavol zdôrazňuje, že športovec nepodvádza, káži svoje telo a súťaží podľa dohodnutých pravidiel.

USILOVNÝ ROLNÍK pracuje tvrdo a so značnou fyzickou námahou. Podnes nie je práca v poľnohospodárstve veľmi vyhladávanou pre jej fyzickú náročnosť - napriek moderným technológiám. Agrotechnické termíny nepočkajú. Ak ich roľník premešká, nemôže počítať s úrodou. Pavol komentuje svoju službu slovom evanjelia: „*Ja som sadil, Apollo polieval, ale Boh dáva vzrast. A tak nič nie je ten, čo sadi, ani ten, čo polieva, iba Boh, ktorý dáva vzrast. No ten, čo sadi, a ten, čo polieva, patria k sebe, ale každý dostane odmenu podľa vlastnej práce. My sme totiž Boží spolupracovníci; vy ste Božia roľa a Božia stavba.*“ (1 Kor 3, 6n) Pavol nakoniec Timoteja uistuje, že usilovný roľník má privilégium ako prvý ochutnať niečo z toho, čo dopestuje. Niekedy to trvá naozaj dosť dlho, kým služobník Božieho Slova vidí výsledok svojej námahy - ľudí, ktorí odovzdali svoje životy Bohu, rovnako ako pripravených učeníkov, ktorí získavajú ďalších pre Pána zlaty. Uistujem vás však, že nič na svete sa tejto radosti nevyrovná!

OSVEDČENÝ ROBOTNÍK slova, ktorý správne podáva, krája, delí Slovo pravdy, je ďalším obrazom učiteľa, ktorý dobre pozná celé Písmo a nedá sa zaskočiť ani oklamať falošnými učiteľmi (bludármi). Nedá sa zviešť do hádok o slová vytrhnuté z kontextu Písma, alebo o posunutú interpunkciu, ktorá zmení význam vety. Nakoniec, žiadne čiarky, bodky, otázniky či výkričníky v pôvodných textoch nie sú. Tak prečo sa o nich dohadovať? Nebude tiež napr. mechanicky vzťahovať starozákonné biblické texty na cirkev. Apoštol Pavol rozlišuje 3 skupiny ľudí, s ktorými Boh rozlične zaobchádza: „*Nebudte na pohoršenie ani Židom, ani Grékom (pohanom), ani Božej cirkvi.*“ (1 Kor 10, 32) Preto by sme si ich nemali ani my ľubovoľne zamieňať (napr. „teória náhrady“ tvrdí, že Boh zavrhol Izrael a Cirkev je „nový Izrael“ - čo je vo svetle Rimanom kap. 9-11 neutržateľné). Lebo takto zvyčajne vznikajú „nové“ učenia a sekty. Už vo svojom prvom liste upozorňuje Pavol Timoteja na falošných učiteľov: „*Prosím ťa, ako som ťa žiadal, keď som odchádzal do Macedónska, aby si zostal v Efeze a napomínal určitých ľudí, nech nešíria nepravé učenie. Nech sa nezaoberajú bájkami a nekonečnými rodokmeňmi, ktoré vyvolávajú skôr hádky a neslúžia Božiemu poriadku spásy vo viere.*“ (1 Tim 1, 3) Dobré (čisté) svedomie je podmienkou pre normálny život viery a dá sa dosiahnuť len tak, že žijem v duchu pokánia a vyznávania svojich hriechov.

Obraz **ČISTÝCH NÁDOB** vo veľkom dome sa v kontexte 2. kapitoly vzťahuje v prvom rade na „pravých učiteľov“, ale v širšom kontexte ho môžeme vzťahovať na každého kresťana. *Vo veľkom dome sú nielen zlaté a strieborné nádoby, ale aj drevené a hlínené; jedny slúžia na vznešený cieľ (česť), druhé na všedný. Ak sa teda niekto očistí od týchto vecí, bude nádobou na vznešený cieľ, posvätenou, užitočnou Pánovi, pripravenou na každé dobré dielo.*“ Takmer v každej domácnosti nájdeme riady určené na bežné používanie a potom tie, ktoré používame len občas, zvlášť pre hostí alebo len v nedeľu. Bývajú z rôznych materiálov: z hlíny, skla, porcelánu alebo železa a nerezu. Tie „vznešenejšie“ (z porcelánu, nerezu) bývajú

aj drahšie. Pavol tvrdí, že v Pánovom dome sú použiteľné všetky „nádoby“ (ľudia), ktoré sú ochotné sa nechať (Pánom) vyčistiť. Očistiť sa od „týchto vecí“ znamená v prvom rade od nesprávneho učenia, ale v širšom zmysle od „každej nepravosti“. Ako? Pavol pokračuje: „*Utekaj pred mladíckymi žiadosťami, ponáhľaj (žeň) sa však za spravodlivosťou, vierou, láskou, pokojom spolu s tými, čo vzývajú Pána z čistého srdca.*“ (2, 22). Pavol radí Timotejovi, aby sa nesnažil s hriechom bojovať - že nie je hanba sa hriechu (žiadostivosti) vyhnúť. Útek Jozefa od Putifarovej ženy je pozitívnym príkladom, aféra Dávida s Uriášovou ženou je výstrahou (pornografia?). Druhá výzva pripomína, že nestačí len odmietat pokušenia, ale že treba život aktívne plniť v spoločenstve s ostatnými kresťanmi pozitívnymi impulzmi. Len vtedy budeme „*nádobou na vznešený cieľ, posvätenou, užitočnou Pánovi, pripravenou na každé dobré dielo.*“

PÁNOV SLUHA je posledný Pavlov obraz, ktorý má slúžiť na motiváciu pre Timoteja ako kazateľa Slova. Pavol podčiarkuje tri atribúty Pánovho služobníka: 1. láskavý (má rád ľudí), 2. schopný vyučovať biblické pravdy a 3. pripravený trpezlivo znášať zlo. Mne sa zdá, že tretia uvedená požiadavka je z nich najťažšia. To samozrejme neznamená, že si nechá skákať po hlave, že má byť „tolerantný“ aj k bludom v záujme pokoja. To istotne nemal Pavol na mysli, keď hovorí: „*Musí vedieť vlúdne karhať protivníkov; možno im raz Boh dá konať pokánie, aby poznali pravdu a unikli z diablovho osídla, do ktorého sa dali chytiť a boli mu po vôli.*“ Ak ste niekedy boli v situácii, že ste mali niekoho pokarhať, tak mi dáte za pravdu, že „vlúdne karhať“ je asi ešte ťažšie ako „trpezlivo znášať zlo“. Ale Pavol vysvetľuje, že tí falošní učelia sú vlastne oklamaní ľudia. Možno k tomu sami prispeli tým, že zabudli „čistiť svoje svedomie“, a preto „zablúdili čo do viery“. Neochota kajať sa vedie časom k neschopnosti kajať sa. Apoštol Peter v svojom druhom liste venuje celú jednu kapitolu falošným učiteľom, ktorí padli do morálnych hriechov a ešte sa vystatovali, v akej to „slobode“ žijú. (A dnes sú dokonca v niektorých cirkvách na vedúcich pozíciách.)

Pavol, apoštol pohanov, jedinečný učiteľ, ktorému Boh zjavil tajomstvo Cirkvi, odchádza plný otáznikov. Väčšina spolupracovníkov ho opustila. Ostali pri ňom len tí najvernejší: lekár Lukáš, Timotej, Onéziforova rodina... Prežije cirkev? Nájdú sa pokračovatelia, ktorí budú ochotní zaplatiť cenu osobného odriekania a niekedy aj tú najvyššiu - cenu vlastného života, akú zaplatil on? To sú legitímne otázky rovnako v 1., ako aj v 21. storočí.

Ukončím citátom z úvodu spomínaného výkladu J. Stotta:

„Dnešná cirkev naliehavo potrebuje porozumieť posolstvu druhého listu Pavla Timotejovi. Všade okolo seba vidíme kresťanov a zbory, ktoré poľavujú v zovretí evanjelia, tápa a hrozí im nebezpečenstvo, že im celkom vyklzne z rúk. Potrebujeme novú generáciu mladých Timotejov, ktorí budú zachovávať svätý poklad evanjelia, budú rozhodnutí zvestovať ho a pripravení trpieť zaň a ktorí ho odovzdajú čistej a neporušenej generácii, čo v pravý čas príde, aby ich vystriedala.“ ■

VÄČŠINA SA NEMÔŽE VYHOVÁRAŤ NA MENŠINU

Aj keď **MIROSLAV POLLÁK** pôvodne vyštudoval matematiku, časom presedlal na sociálnu prácu. Niekoľko rokov pôsobil ako splnomocnenec vlády pre rómske menšiny a predkladal Stratégiu integrácie Rómov. Dnes je výskumným pracovníkom na Ústave rómskych štúdií. Okrem toho sa venuje téme exodov zo Spiša v 20. st. a vydal knihu o fenoméne udavačstva. Porozprávala sa s ním EMÍLIA MIHOČOVÁ. Foto: MICHAL PONČÁK

Ako sa matematik dostane k sociálnej práci?

Asi pred 15-timi rokmi som sa presťahoval z Košíc do Levoče. Tým, že som sa zamestnal v treťom sektore a chcel som byť v tomto prostredí legitímny, štúdium sociálnej práce bolo čisto praktickým riešením mojej odbornosti. Okres Levoča a vôbec Spiš je dosť zanedbaný, tak sa moje aktivity v treťom sektore týkali regionálneho rozvoja a charity, práce s Rómami a chudobnými.

Prečo ste sa presťahovali práve na Spiš?

Tu som sa narodil. V Košiciach sme žili kvôli rodičom, ktorí tam mali prácu. Keď zomreli, tak som sa vrátil späť na Spiš v snahe porozumieť tomu, prečo tak kvázi utrápene zomreli v cudzom meste.

Predmetom vášho záujmu sa do veľkej miery stali Rómovia. Má to svoj špecifický dôvod, alebo to bola skôr „náhoda“?

Mňa zaujíma život a Rómovia tvoria významnú zložku obyvateľstva na Spiši. Percentuálne v Levoči žije spomedzi všetkých slovenských miest najviac Rómov. Ak chcete na takomto mieste robiť niečo zmysluplné s ľuďmi v treťom sektore, tak sa tomu nedá jednoducho vyhnúť. Ak, samozrejme, nechcete znásilňovať realitu a iba

si exkluzívne vyberať hrozienka z koláča.

Pôsobíte v Ústave rómskych štúdií v Prešove. Máte možnosť stať nielen za katedrou, ale byť aj priamo v teréne?

Som viac v teréne, ako v škole či kancelárii. V teréne robíme aktivity rôzneho druhu – od práce s deťmi až po zber dát, keďže nie som pedagogický, ale výskumný pracovník. Momentálne sa zaoberám sociálnou ekonomikou a jej variantami v rómskom prostredí.

V súvislosti s Rómami koluje veľa mýtov – s ktorými sa stretávate najčastejšie?

Sú dva extrémny: že sa pre Rómov nič nerobí a nič sa v tejto oblasti nedosiahlo. Druhý extrém: že sa na Rómov vynakladá veľmi veľa peňazí a nemá to význam. Tak jedno, ako ani druhé nie je pravda. Vnímam skrytú aj otvorenú nenávisť voči Rómom a viac-menej automatické zvalovanie viny za vlastné ťažkosti na Rómov.

Je niečo, čomu sa môžeme od Rómov, naopak, naučiť?

Na Rómoch najviac obdivujem ich životaschopnosť prekonávať ťažkosti, hľadať riešenia a rýchlo sa rozhodovať. Sú emocionálnejší a rýchlejší v spontánnom prejave. Medzi Rómami nájdete tak

prijemných ľudí, ako aj lajdákov a podvodníkov – rovnako ako medzi nerómami.

Keď s vami pred časom vyšiel rozhovor v denníku SME, redakcia musela vypnúť diskusiu pre množstvo rasistických a nenávisťných príspevkov.

Sme ako národ xenofóbni a rasistickejší ako iné krajiny západného sveta?

Áno, myslím si, že sme viac xenofóbni. Vyplýva to z toho, že sme viac uzavretí, viac konzervatívni, viac ustráchaní, menej zvedaví a otvorení novotám, menej riskujeme. V praxi sa to prejaví ako odpor, nechut, odmietanie, až to smeruje k menšiemu či väčšiemu rasizmu.

Obavy vo mne vyvoláva to, že rasizmus a xenofóbia je skrytá tendencia – nevieme posúdiť, nakoľko je to vážne; môžeme iba hádať, čo by sa stalo, ak by v budúcnosti k niečomu došlo.

Nemáte rád slovné spojenie „rómska problematika“ – prečo?

Lebo už zo školy sme naučení, že problém má negatívny podtón. Problému sa treba zbaviť a to v nás ostáva celý život. A ak nejakú menšinu spojíme s problémom, tak nás to niekde v pozadí tlačí k tomu, že sa toho chceme zbaviť. Vyplývajú z toho zlé nápady a návrhy, ako

„problém“ zlikvidovať. Ale starosti a ťažkosti – a je jedno aké – treba zdolávať a ísť ďalej. Netreba ich negovať, snažiť sa ich zlikvidovať. Nakoniec, aký by to už bol život, keby sme nemali problémy?

Sú obce, kde s Rómami nemajú najmenší problém, inde však situácia eskaluje. Kde je podľa Vás dnes situácia najkritickejšia?

Asi pred piatimi rokmi sme vydali knihu s názvom *Podarilo sa*. Popisuje asi dvadsať obcí, ktoré sú pozitívnymi príkladmi. Nie iba jednorazovými, účelovými príkladmi, ale komplexnými. Znamená to, že situácia nie je neriešiteľná, nezdolateľná, alebo iba zlá. Je veľa dobrých príkladov, kedy sa všeličo podarilo. Nie je to katastrofálne. No pre médiá je populárnejšie poukazovať na škandály, vraždy, bitky, krv, zlodečiny, násilie... Tým nechcem povedať, že nie sú oblasti, kde je to zlé a že nie sú ťažkosti, lebo život je už raz taký. Ale ten najväčší problém je v hlavách ľudí na tých najvýznamnejších postoch, ktorí majú všetky kompetencie na to, aby situáciu zlepšili.

Rómov mnohí označujú za kľúčový problém verejných financií v našej krajine. Nie je to skôr tak, že v kauzách „Váhostav“ a „Bašternák“ pretečie ďaleko viac peňazí?

Najväčší problém nie sú Rómovia, ale my sami. V rukách máme všetky páky, ako riadiť túto spoločnosť. Sme vo väčšine, tak sa nemôžeme vyhovárať na menšinu a zvalovať na ňu vinu za svoje ťažkosti. Veď to je výpoveď hlavne o tej väčšine. Výpoveď o jej neschopnosti. A je jedno, či ide o zlodečiny alebo nedodržiavanie zákonov vo všeobecnosti. Je dosť veľký rozdiel, či sa kradnú milióny a miliardy, alebo či sa kradnú zemiaky na poli. Stačí ukradnúť trochu menej miliónov a môžeme zemiakmi zasypať všetkých chudobných. Okrem toho platí rómske príslovie: „Aký gadžo, taký cigán.“ Inými slovami, my sme ich referenčnou skupinou a oni sa nám ešte stále prispôbujú. Teda to, čo robíme my, sa na nich odzrkadľuje.

Ten istý Róm sa bude inak správať v Anglicku, inak v Čechách, na ceste domov a inak doma.

Keď sa raz kradne na najvyššej úrovni, tak čo môžete očakávať napr. od zastupiteľstva na Luníku 9 alebo od Rómov na najnižšej úrovni (a nielen od Rómov)? Prispôbujú sa a kopírujú správanie, ktoré vidia vo väčšom. Zažil som, že týmto sa aj ospravedlňujú. Pýtajú sa:

„Prečo by som nemohol kradnúť, keď kradnú aj tí tam hore?“ Buďte múdri a vysvetlite im, že oni kradnúť nemôžu. Týmto to nechcem ospravedlňovať – iba popisujem, že to tak je.

Na rómsku kartu hrá aj ESNS. Myslíte si, že práve tento fakt pomohol Kotlebovi do parlamentu?

Zrejme čiastočne áno. Predsa len majú viac percent v lokalitách, kde je väčšia bieda a chudoba. A keďže tá najvypuklejšia chudoba je u nás najviac reprezentovaná segregovanými rómskymi komunitami, čiže osadami, tak nejaké prepojenie tam je. Spoločenské nastavenie je protirómske a Kotleba to využíva. Tým, kto mu najviac nahráva, sme, žiaľ, my a boje, ktoré sa v súčasnosti zvädzajú v parlamente. On nemusí spraviť nič. Vlastne za neho robíme jeho robotu.

Pred rokmi ste sa zúčastnili v Amerike na projekte *Mosty z chudoby*, zameranom na individuálnu prácu s chudobnými. Tento projekt sa začal realizovať aj u nás. Ako je na tom dnes? Bol úspešný?

Mosty z chudoby sú konceptom, ako chápať chudobu ako fenomén. Má mnoho pracovných modulov a dá sa aplikovať v rôznych oblastiach – od polície cez zdravotníctvo, školstvo, výchovu, vzdelanie až po konkrétnu osobnú prácu s chudobnými. My sme to skúšali v rôznych oblastiach, napr. s mimovládnu organizáciou *Miesto pod slnkom*, ktorá pracuje s chudobnými rodinami. V Prešove školením prešli pracovníci mesta, ale aj tretieho sektora, polície, súdu atď. S chudobnými sme potom pracovali aj priamo v teréne. Projekt bežal aj v Turni nad Bodvou, v Bystanoch, na Morave... Dúfam, že

nezakape a budú sa konať ďalšie aktivity, ktoré budú využívať tento koncept riešenia chudoby.

Nie ste fanúšikom internátnych škôl pre rómske deti. Nebolo by predsa len dobré vytrhnúť ich z prostredia, ktoré ich častokrát ťahá ku dnu?

V princípe všetko, čo je umelé a násilné, čo je sociálnou konštrukciou od stola v kancelárii, v praxi nemôže dopadnúť dobre. Môžeme to vidieť na príkladoch V. Británie a Nového Zélandu. Netreba prepadnúť žiadnemu extrému. Aj internátne školy môžu mať niekde význam. Napríklad pre umelecky nadané deti, aby nemuseli dochádzať desiatky kilometrov. Ale je zlé, ak by mali byť deti paušálne odoberané z rodín a držané v internátoch v nádeji, že tam zmenia svoje videnie sveta a stanú sa civilizovanými. Rodinné prostredie je najprirodzenejšie.

Navyše sú deti v rómskych komunitách zvlášť citlivou témou. Matky aj preto nemajú rady učiteľov a školy, lebo sú pre ne konkurenciou, ktorá im kradne dieťa. Je to oveľa širší problém.

Na poste splnomocnenca vlády pre rómske menšiny vás vystriedal Peter Pollák. Možno považovať za výhodu, ak je v tejto funkcii niekto, kto má sám rómsky pôvod?

Myslím si, že to tak nie je. Národnosť nie je rozhodujúca a predurčujúca niekoho na výkon takejto funkcie. Poznám aj medzi Rómami falošných, hoci vzdelaných podvodníkov, a vôbec nie je pravda, že by mali viesť úrad práve preto, že sú Rómami.

Predchádzajúce 4-ročné obdobie splnomocnenca vlády pre rómske menšiny z môjho pohľadu vôbec nedopadlo dobre.

Dôvod?

Úrad, ktorý je poradným orgánom vlády, nepodal ani jeden návrh. Vláda o tejto téme ani raz nerokovala. Neprijala ani jedno nariadenie, uznesenie. Paradoxne, jediný platný dokument *Stratégia integrácie Rómov* bol ignorovaný. Namiesto toho sa operovalo akousi rómskou reformou, ktorá doteraz

neexistuje a ani existovať nebude, lebo jej hlavnou náplňou bolo zaujať médiá, blafovať a pomôcť robiť 4-ročnú predvolebnú kampaň.

V ktoromsi meste nedávno postavili vysoký múr medzi cintorinom a susediacou rómskou osadou. Sú múry riešením?

Tých múrov je na Slovensku veľa, ale väčšina z nich je prehnané medializovaná. Často tie múry nič neznamenajú, neboli obsahovo významné. Na druhej strane je to, samozrejme, zlý signál a zase prejav neschopnosti riešiť starosti a ťažkosti kultivovanejším, efektívnejším, slušnejším spôsobom. Keď nám problémy prerastú cez hlavu, ostáva už iba múr. V princípe je múr svedectvom o neschopnosti nájsť riešenie.

Cirkev má v tejto oblasti veľké rezervy. Zvýšil by sa jej kredit v spoločnosti, keby sa viac angažovala v praktickej pomoci Rómom?

Povedané ad absurdum: keby išlo o zvyšovanie kreditu, možno by ho krátkodobo dosiahla, keby sa pridala ku kotlebovcom. Ale z dlhodobého hľadiska a najmä zo samej podstaty veci má cirkev v rómskych komunitách svoje miesto. Najmä preto, že sú to chudobné, zanedbané komunity. Samozrejme, že je tam veľa roboty, ale kto iný ako cirkev by ju mal spraviť? Keby už ani cirkev nemala ambície pracovať v tejto oblasti, tak už od koho môžeme čo očakávať? Rómovia – to je jediná obrovská príležitosť pre cirkev (a je jedno akú). V konečnom dôsledku to nie je prínosom iba pre ľudí v osadách, ale aj pre naše spoložitie, pre každého z nás, pre celú spoločnosť.

Čo sa týka cirkvi, asi najviditeľnejšie sa Rómom venuje katolícky kňaz Marián Kuffa. Mohlo by to, čo robí, byť dobrým návodom aj pre ďalších?

Áno, to čo Marián Kuffa robí, je super, má veľké výsledky. Ale na druhej strane sa to nemôže použiť ako všeobecný návod. A o to ani nejde. Pri Košiciach má Peter Gombita 200 bezdomovcov a robí úžasne užitočnú robotu. Takú, ktorá sa možno skôr dá kopírovať (nie je v tom nič proti farárovi Kuffovi). Táto práca si vyžaduje kreatívnych ľudí, veľa experimentovania a skúšania. Každý pokus, ak je úprimne myslený, je užitočný a dobrý. Dá sa využiť, aj keď zlyhá a nevyjde. Aj z nepodarku sa dá poučiť. Tých príkladov je viac a chvála Bohu, že nie sú rovnaké – lebo ani ľudia, ani lokality, ani život nie je rovnaký.

Hovorí sa, že kresťanské misie sú v práci s Rómami veľmi úspešné. Potvrďuje to aj Vaša osobná skúsenosť?

Pozrite sa do Lomničky, 100-percentne rómskej obce. Rehoľné sestry a kaplán sú poslední, kto tam medzi nimi žije a niečo pre Rómov robí. Kto iný by to robil? Nikto. V Rudňanoch alebo Bystranoch to boli aj iné cirkevné spoločenstvá a cirkvi, ktoré dokázali ľudí veľmi zmeniť. Znížila sa napríklad úžera, ľudia sa začali k sebe navzájom lepšie správať, je menej násillia, alkoholizmu atď. Výsledky ich pôsobenia sú veľmi dobré.

Z prostriedkov eurofondov sa postavilo veľa komunitných centier, tie však fungovali iba pár rokov. Kde tento systém zlyháva?

Je to bežný osud komunitných centier. Vznikajú a zanikajú. Hlavný dôvod je, že sú financované z projektových peňazí. Číže z peňazí, ktoré sú limitované a ohraničené účelovo aj organizačne. Vždy, keď sa jednotlivý projekt skončí, ľudia, ktorí na ňom robili, zostanú bez financií. Musia si hľadať robotu inde. Ak projekt nepodporí obec, ľudia stratia chuť a motiváciu. Aj niektoré osvedčené programy ešte nie sú stabilizované v rámci legis-

latív, a teda štát nad nimi nedrží ochrannú ruku. Nevyvíja dostatočne silnú aktivitu na to, aby ich podporil a zabezpečil ich udržateľnosť. Aby sociálne aktivity nefungovali iba z roka na rok, z projektu na projekt.

Tento rok ste vydali knihu *Udavačstvo*. Prečo ste si vybrali práve túto tému? Týka sa fenoménu udavačstva iba minulého režimu, alebo prežíva v zmutovanej podobe dodnes?

Udavačstvo bolo, je a bude. Nie je to len minulosť. Akurát má v každej dobe iné varianty. Tým, že človek je schopný aj zla, nielen dobra, sa udavačstvo ako jeden zo sprievodných prejavov objavovalo a bude objavovať stále. Vznik knihy súvisí so sériou besied, rozhovorov a impulzov spojených s výstavami na tému Exodus na Spiši a Slovensku v 20. st. Exody, teda nedobrovoľné odchody veľkých skupín ľudí, sa konali z rôznych dôvodov, napr. politických, rasových, sociálnych atď. Tam udavačstvo zohrávalo dost významnú úlohu. Je to tabuizovaná téma. Tak som si povedal, že o tom treba napísať niečo viac. Predovšetkým aby mladí videli, že sa to týka aj ich a keď chcú porozumieť prítomnosti, musia rozumieť minulosti, aspoň tej nedávnej. Dá sa povedať, že je to neformálna učebnica z predmetu občianskej zrelosti.

Na akých projektoch momentálne pracujete?

Mám rozpracovanú knihu *Ploty, múry, hranice*. Je to zase ľudskoprávna, ale aj historická téma. Bude napísaná podobným štýlom ako *Udavačstvo* – ako zbierka rôznych úvah, postrehov, svedectiev. Okrem toho pracujem na rozšírenom vydaní knihy o spišských exodoch v 20. storočí. 27. júla sme robili výstavu v Turni nad Bodvou na tému Exodov. Je teda viac vecí, na ktorých pracujem. ■

MIROSLAV POLLÁK (1957)

vyštudoval matematiku na UPJŠ v Košiciach a sociálnu prácu na KU v Ružomberku. Po revolúcii bol poslancom NR SR za KDH. V rokoch 2010–2012 bol splnomocnencom vlády SR pre rómske menšiny. Venuje sa téme exodov na Spiši a Slovensku v 20. st. Je editorom knihy *Udavačstvo*.

Cítite sa vo vlastnom zbore, cirkvi dobre – je to váš duchovný domov? Ja sa priznám, že v ostatnom čase nie celkom. Nemyslím si, že tam nepatrím, len mám pocit, že prichádzam iba do kostola, nie do spoločenstva, ktoré by som mohol nazvať domovom. Často si tento pocit na modlitbách rozoberám, pýtam – je chyba vo mne, je na vine prostredie, atmosféra v zbore? A tak som so záujmom prijal pozvanie na seminár, ktorý začiatkom júna zorganizovalo v Tatranskej Lomnici Občianske združenie **Ježiš pre každého** pod zvláštnym názvom:

Cudzinec vo vlastnej cirkvi

Bol som zvedavý, či nájdem odpovede na svoje otázky. Nevieť, či som ich našiel, no možno aj vás zaujmú nasledujúce tri príspevky, ktoré aspoň naznačujú, o čom to je, keď sa človek cíti cudzincom vo vlastnom cirkevnom zbore. Prinášame ich v skrátenej podobe. (B. Piatko)

Foto: BOHUSLAV PIATKO

JEŽIŠ A PAVOL AKO CUDZINCI VO VLASTNOM SPOLOČENSTVE VIERY

(Pluralita ako konštitutívny prvok spoločenstva viery)

ONDREJ PROSTREDNÍK

(Autor je docentom na Katedre Novej zmluvy Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave.)

Vo svojom príspevku budem argumentovať v prospech tézy, že Ježiša a Pavla ich vlastné spoločenstvo viery vnímalo ako cudzí element. Napriek tomu obe postavy svojimi myšlienkami zásadne ovplyvnili smerovanie ich vlastného spoločenstva viery. To ma vedie k presvedčeniu, že práve myšlienky a ich nositelia, ktorých spoločenstvá viery vnímajú ako cudzí element, pôsobia ich pozitívny vývoj.

Kto je cudzinec? Toto označenie môžeme chápať štátoprávne: cudzincom na Slovensku je každý, kto nemá slovenské občianstvo. To je pomerne jasné a jednoduché vymedzenie pojmu. Môžeme ho chápať etnicky: Cudzincom na Slovensku je človek, ktorý síce môže mať slovenské občianstvo, ale hlási sa k inému než slovenskému etniku. Vo vzťahu k Slovenskej republike cudzincom nie je. Vo vzťahu k Slovákom ako etnickému spoločenstvu však už je vnímaný ako cudzí prvok. Môžeme to chápať konfesiónálne: evanjelik je „cudzincom“ v spoločenstve rímskokatolíckej cirkvi. Nevyrástol v ich konfesiónálnej tradícii. Nepozná ich liturgické zvyky a gestá, často ich špecifický náboženský jazyk. Najmä v konfesiónálne zmiešaných manželstvách majú mnohí tento pocit. Samozrejme, môžu ho prekonať tak, že sa so všetkým oboznámia a integrujú sa do iného spoločenstva. Ale stigma „cudzinca“ im zostáva dlhodobo. Vidíme teda, že je niekoľko vrstiev, v ktorých môžeme o niekom hovoriť ako o cudzincovi.

V uvedených príkladoch vždy ide o to, že niekto vstupuje do určitého spoločenstva zvonka ako príslušník iného spoločenstva. Možno však hovoriť o niekom, že je cudzinec v spoločenstve, v ktorom vyrástol a je jeho integrálnou súčasťou? Tak to totiž naznačuje téma tohto seminára – Cudzinec vo vlastnej cirkvi. Myslím si, že áno. Je to vtedy, ak sa niekto od cudzí vlastnej tradícii. Proces odcudzenia však môže byť dvojaký. Môže ísť o vedomú iniciatívu jednotlivca, ktorou sa vzdáva od hodnotového rámca vlastného spoločenstva, až sa s ním v istej fáze rozíde a pretne s ním všetky spojivá. Tento proces býva teda spojený s vyčlenením sa zo spoločenstva, s istým druhom postupného duchovného, mentálneho či intelektuálneho vzdávania sa, ktoré môže skončiť odchodom z daného spoločenstva. Môže však ísť aj o vedomú iniciatívu jednotlivca, ktorý sa usiluje o korekciu hodno-

tového rámca vlastného spoločenstva. Vtedy sa často stáva, že spoločenstvo túto korekciu vníma ako cudzí element a jej nositeľa považuje za odcudzeného, teda cudzinca. Väčšinou ho odmietne a vypudí zo svojho strediu. Ak je však spoločenstvo dostatočne vyspelé a veľkorysé, dokáže aj to, čo považuje za cudzí element, absorbovať a nechať sa napraviť, resp. obnoviť a tým aj posilniť. Tento typ cudzineckej identity mám na mysli, keď budem hovoriť o Ježišovi a Pavlovi ako cudzincoch vo vlastnom spoločenstve viery.

Porušovanie zákona vyčleňuje zo spoločenstva

Ježiša a Pavla musíme vnímať na pozadí ich doby. Obdobie, v ktorom obaja žili, označujeme ako obdobie druhého chrámu alebo judaizmus obdobia druhého chrámu. Ide o obdobie od vybudovania druhého chrámu v roku 515 ante do jeho zničenia v roku 70 post. Pre záver tohto obdobia, teda práve obdobia, v ktorom žili Ježiš a Pavol, je charakteristický myšlienkový zápas medzi dvoma významnými názorovými platformami judaizmu: farizejmi a saducejmi (sadukajmi). Konflikt oboch myšlienkových prúdov vyostrilo prenikanie helenistickej filozofie a helenistických hodnôt do Palestíny a najmä mocenské zásahy Rímskej ríše do zvrchovanosti teokraticky koncipovanej národnej, spoločenskej a politickej identity židovského národa.

Sadukaji odmietali ústnu tradíciu ako normotvornú. Závazný pre nich bol len písaný zákon – tóra. Učili ľudí, že človek má slobodnú vôľu a môže sa rozhodovať pre konanie dobra alebo zla; odmietali fatalizmus (osud); zdôrazňovali, že Boh nekoná zlo; duša podľa nich nie je nesmrteľná a život po smrti neexistuje; nepoznali teda ani vieru vo vzkriesenie.

Farizeji sa usilovali o upevnenie identity judaizmu zdôrazňovaním vernosti Mojžišovmu zákonu, ale najmä ústnej tradícii, ktorá sa sformovala za stáročia

existencie judaizmu. V istom zmysle ich program možno chápať ako pozitívnu snahu konštruktívne sa vyrovnáť s prenikaním nových hodnotových dôrazov do náboženského a kultúrneho života judaizmu. Vernosť zákonu a tradícii mala zabezpečiť zachovanie identity v meniacom sa svete. Zároveň sa však farizeji všemožne usilovali o modernizáciu a prispôbenie tradičných náboženských prejavov zmeneným podmienkam doby.

Väčšina sporov medzi sadukajmi a farizejmi sa týkala kultickej čistoty. Išlo vlastne o upevňovanie postavenia a autority kňazov oboch skupín medzi bežným ľudom.

Do týchto sporov priamo vstupuje aj Ježiš a Pavol, každý so svojimi špecifickými témami a dôrazmi.

Z tohto krátkeho priblíženia situácie v dobe Ježiša a Pavla je zrejmé, že zákon a jeho interpretácia rôznymi myšlienkovými prúdmi zohrávali centrálnu úlohu v živote ľudí. Označenie človeka za takého, ktorý spochybňuje zákon alebo tradíciu malo za následok jeho ostrakizáciu (vypovedanie zo spoločenstva).

V spoločenstve, v ktorom tóra predstavuje jeho konštitutívny prvok a zachovávanie tóry je podmienkou členstva a vymedzovacím znakom príslušnosti k spoločenstvu (nielen v sociologickom zmysle, ale aj v zmysle eschatologickom – teda v zmysle nároku na nadčasové dôsledky príslušnosti k danej komunite), je obvinenie z porušenia zákona a tradície zvlášť vážne. Nečudo, že ľudia mali pred takýmto obvinením panický strach. Najlepšie to vystihuje *List Aristeovi* (2. stor. ante), kde sa funkcia zákona opisuje ako to, čo „nás obkolesuje železným plotom a zabraňuje, aby sme sa zmiešali s inými národmi v akejkoľvek veci a udržuje nás v čistote na tele i duchu, chrániac nás pred bludnou vierou a zachovávajúc v službe jedinému všemocnému Bohu“. (Ep. Arist 139) Podobne aj ústnu tradíciu chápali rabíni ako dodatočný plot, ktorý bol postavený ešte pred plotom tóry, aby ľudí chránil pred upadnutím do nezákonnosti. (m. Abot. 1. 1; 3. 14)

Makabejské knihy opisujú kňazov inklinujúcich k helenizmu, teda k cudzej kultúre a filozofii, s opovrhnutím. Veľkňaza Menelaa nazývajú zradcom zákona a vlasti. (2Mak 5, 15) Odsudzujú ho ako porušovateľa zákona, ktorý si zaslúžil zomrieť bez pohrebu. (2Mak 13, 7)

Ježiš ako rušiteľ zákona

Obvineniu z rušenia zákona čelil aj Ježiš.

Najkompaktnejšie je táto črta Ježišovho pôsobenia zachytená v stati, ktorú označujeme ako antitézy. Ide o časť tzv. reči na vrchu, ktorá opisuje Ježišov postoj k zákonu. Je uvedená slovami „*Nemyslíte si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov. Neprišiel som zrušiť, ale naplniť.*“ (Mt 5, 17) To znamená, že Ježiš, resp. ježišovská tradícia čelila rovnakému obvineniu ako helenizujúci kňazi zo strany farizejov. To sa rovnalo vylúčeniu Ježiša zo spoločenstva hodnôt vtedajšieho judaizmu a jeho vyhláseniu za odcudzeného vlastnej náboženskej a kultúrnej identity. Ježiš sa podľa Matúšovho podania vyrovnáva s týmto obvinením tak, že síce potvrdí platnosť tóry, teda písaného zákona. Zároveň ale problematizuje ústnu tradíciu. Tú

vlastne odmieta prostredníctvom radikalizujúcich požiadaviek. Tým sa na jednej strane defacto hlási k sadukajskej línii odmietajúcej tradíciu. Na druhej strane však vytvára novú etiku, ktorá radikálnym spôsobom posunula zásady spolužitia ľudí.

Veľmi vážnym obvinením bolo aj obvinenie z porušovania pravidiel na zachovávanie kultovej čistoty. Najvypuklejšie sa to prejavuje na príbehu zachytenom v Mk 7, 1–23. Ide tam o explicitné obvinenie Ježiša ako rabína, ktorý nevedie svojich učeníkov k dodržiavaniu tradície ohľadne čistoty. Bol to jeden z význam-

V Ježišovej kritike bol nový
jeho radikalizmus,
ktorým poukazoval na nemorálnosť.

ných vymedzovacích znakov identity spoločenstva judaizmu. Ako taký je aj výstižne formulovaný v texte: „*Farizeji a všetci židia dodržiavajú totiž tradície predkov a nezačnú jesť, kým si až po zápästie neumyjú ruky. Po návrate z trhu nejedia, kým sa neobmyjú. Je aj veľa ďalších zvykov, ktoré prijali a ktorých sa pridŕžajú: oplachovanie pohárov a šálok, hrncov a medených nádob. Preto sa ho farizeji a zákonníci spýtali: Prečo tvoji učeníci nedodržiavajú tradície predkov a jedia chlieb nečistými rukami?*“

Ježiš na toto obvinenie reaguje tak, že problematizuje tradičné stotožnenie kultovej čistoty s morálnou čistotou. Sú to tie známe slová, podľa ktorých človeka neznečisťuje to, čo do neho vchádza, ale to, čo z neho vychádza. Kultová nečistota nemôže človeka poškodiť tak ako morálna nečistota. Ježiš neodmieta koncept zachovania čistoty, ale nanovo ho definuje tým, že dáva vyššiu prioritu morálnej čistote. Záleží na morálne čistých vzťahoch medzi ľuďmi a nie na ich kultovej čistote a perfektnosti. Kritika nemorálnosti, ktorú v náboženskej praxi ľudia prekrývali perfekcionizmom v kultovej oblasti, nebola v Ježišovej dobe ničím novým. Práve tento jeho radikalizmus vzbudzoval obavy z devalvácie a oslabenia tradície, na ktorej bola založená náboženská a kultúrna identita. Preto ostré reakcie zo strany strážcov identity a tradície na seba nenechali dlho čakať.

Bližší pohľad na Ježišovo poslanstvo a analýza jeho myšlienkových dôrazov však ukazuje, že nebol nejakým zhýralým relativizátorom hodnôt. V podstate išlo o presadzovanie prísneho monoteizmu, ktorý však z ľudí nemá robiť sebecké bytosti opantané pýchou na vlastnú identitu, ale ľudí, ktorí myslia univerzálne a svoj univerzalizmus žijú uplatňovaním úcty a lásky ku všetkým ostatným ľuďom.

Pavol a jeho rozporuplný postoj k zákonu

Väčšina ľudí si pri zmienke o apoštolovi Pavlovi predstaví horlivého šíriteľa kresťanstva medzi pohanmi. Hovoríme o ňom tiež ako o zakladateľovi kresťanstva, teda

nového náboženstva, ktoré sa radikálnym spôsobom oddelilo od judaizmu. Táto predstava o Pavlovi vychádza z názoru, že Pavol odmietol Mojžišov zákon a judaizmus a hlásal, že spasenie aj pre Židov je možné len cez vieru v Krista. Pavlove negatívne vyjadrenia o zákone sú podľa tohto názoru namierené proti judaizmu a Židom a jeho zavrnutie Izraela je definitívne.

Iný pohľad na Pavla prichádza s tvrdením, že Pavol nikdy nehovoril o vykúpení Izraela prostredníctvom Ježiša Krista a jeho negatívne vyjadrenia o zákone sa nikdy nevzťahovali na platnosť zákona pre Židov, ale jedine na platnosť zákona pre nežidov, ktorí chceli prijať Ježiša ako Mesiáša. Tieto postoje spôsobili zásadnú zmenu v pohľade na Pavla ako apoštola nežidov. Zároveň spôsobili zmenu tradičného judaistického pohľadu na ranokresťanské hnutie, ktorý bol ochotný akceptovať Ježišovo učenie, ale odmietal Pavla. Nový pohľad na Pavla otvára cestu, ktorá môže pomôcť prijať Pavla aj na strane judaizmu ako mysliteľa, ktorý zostal verný zákonu.

Len málo osobností v dejinách Západu je predmetom takých kontroverzií ako práve apoštol Pavol. Len málokto asi rozpútal toľko opovrhovania a nenávisť. Len málokto bol tak nepochopený zo strany jeho obdivovateľov, ale aj nepriateľov, ako práve Pavol. Snáď na nikoho sa šíriteľa nenávisť medzi kresťanmi a Židmi neodvolávali viac ako na Pavla. Veľmi výstižne to

Pavol bol dlhé stáročia
zo strany judaizmu
tým najnenávidenejším kresťanom.

znázorňuje jeden citát od Friedricha Nietzscheho:

„Po dobrej zvesti od Ježiša hneď nasledovala tá absolútne najhoršia zvesť od Pavla. Pavel je stelesnením toho, čo je úplným opakom Spasiteľa. Je géniom nenávisťi a neúnavný tvorca logiky nenávisťi. Čo vlastne tento anti-evanjelista neobetoval nenávisťi? Aj dejiny Izraela sfaľšoval, aby ich mohol použiť ako prológ pre svoju misiu. (The Antichrist. An Attempted Criticism of Christianity. 1888)

Pri týchto slovách nás doslova zamrazí. Hneď by sme chceli polemizovať a odmietnuť Nietzscheho názor na Pavla. A predsa – ak chceme byť úprimní, musíme pripustiť, že práve Pavlove myšlienky v tradičnej interpretácii kresťanstva slúžili na opovrhovanie Židmi a judaizmom. Zároveň aj Pavol bol dlhé stáročia zo strany judaizmu tým najnenávidenejším kresťanom. Nemôžeme sa teda čudovať, že Pavol a jeho spisy rozpúťali polemiku trvajúcu takmer dve tisícročia.

Tradičný kresťanský pohľad, ktorý sa pokúša zosúladiť Pavlova rozporuplnosť v jeho postojoch k zákonu,

a teda k judaizmu ako takému, možno zhrnúť do nasledovných téz:

- Jeho úloha ako apoštola nežidov spôsobila to, že sa odvrátil od svojho prechádzajúceho spôsobu života a svojej judaistickej identity.
- Ako kresťanský apoštol odmietol ako nepotrebný Mojžišov zákon, tóru, obriezku, a to nielen pre nežidov ale aj pre Židov.
- Boh nikdy zákon nepovažoval za cestu k spásu – ani pre nežidov, ani pre Židov.
- Boh zavrhol Židov ako neposlušný národ, keď sa odvrátili od Ježiša ako Mesiáša, a nahradil ich nežidmi (pohanmi) ako novým ľudom Božím. Izrael sa potkol a padol už len tým, že odmietol prijať Pavlovo evanjelium.
- Tým sa Pavol stáva otcom kresťanského anti-judaizmu a otcom tzv. substitučnej teológie, podľa ktorej Boh vymenil vyvolený národ Izraelský za nežidov.
- Pavlove spisy sa stali ústrednou časťou Novej zmluvy práve preto, že podobne ako kresťanské spoločenstvá, ktoré stáli pri tvorbe kánonu NZ, aj on bol presvedčený zástanca substitučnej teológie.

Napriek rozšírenosti tohto konsenzu medzi kresťanskými teológmi je každému čitateľovi Pavlových textov zrejme, že je tu viacero nezrovnalostí, ktoré nemožno len tak zmiesť zo stola. Najlepšie to možno priblížiť na niekoľkých vybraných textoch, ktoré môžeme združiť do dvoch skupín. Prvú nazveme ako sada proti Izraelu. Druhú ako sada za Izrael.

Pavol Proti Izraelu

„Ale všetci, čo sú zo skutkov podľa zákona, sú pod kliatbou, lebo je napísané: Prekliaty je každý, kto nezotrúva vo všetkom, čo je napísané v knihe zákona, a neplní to.“ (Gal 3, 10)

„Je zjavné, že pred Bohom nikto nie je ospravedlnený zo zákona, pretože spravodlivý bude žiť z viery.“ (Gal 3, 11)

„Lebo nezáleží ani na obriezke, ani na neobriezke, ale na novom stvorení.“ (Gal 6, 15)

„Pretože zo skutkov zákona nebude pred ním ospravedlnený nijaký človek. Veď zo zákona pochádza poznanie hriechu.“ (R 3, 20)

„...ale Izrael, ktorý sa usiloval o zákon spravodlivosti, nedospel k zákonu (neuspel v jeho plnení).“ (R 9, 31)

„...ten istý závoj pri čítaní Starej zmluvy, a nie je odhalený, pretože iba v Kristovi sa odstraňuje. A tak až dodnes, kedykoľvek čítajú Mojžiša, leží na ich srdci závoj. No keď sa hocikto obráti k Pánovi, závoj je odňatý.“ (2K 3, 14–16)

Pavol za Izrael

„Čo je teda prednosťou Židov, alebo aký je úžitok obriezky? Veľký, v každom ohľade.“ (R 3, 1–2)

„Či azda vierou zbavujeme zákon platnosti? Vôbec nie. Naopak, potvrdzujeme ho.“ (R 3, 31)

„Čo teda povieme? Je zákon hriechom? Určite nie.“ (R 7, 7)

„A tak zákon je svätý, aj prikázanie je sväté, spravodlivé a dobré.“ (R 7, 12)

„Sú to Izraeliti, im patrí synovstvo aj sláva, aj zmluva, im bol daný zákon aj bohoslužba, aj prislúbenia.

Ich sú otcovia a z nich pochádza podľa tela Kristus...
(R 9, 4n)

„Pýtam sa teda: Či Boh zavrhol svoj ľud? Určite nie.“
(R 11, 1)

„Je teda zákon proti Božím prísľubom? Vôbec nie!“
(G 3, 21)

Pri pohľade na tieto dve sady textov je Pavlov rozporuplný postoj k zákonu zrejmý. Na jednej strane považuje obriezku za dôležitú, na druhej strane za bezcennú. Na jednej strane je zákon svätý, na druhej strane vrhá ľudí do kliatby a nemôže priniesť spravodlivosť pred Bohom. Na jednej strane bude celý Izrael vykúpený, na druhej strane je Izrael Božím nepriateľom a nie je schopný plniť zákon. Je niekoľko základných riešení, ktoré sa pokúšajú vysvetliť tento rozpor.

Záver

Pohľad na dobové pozadie Ježišovej a Pavlovej doby a na vybrané novozmluvné texty naznačuje, že Ježiša i Pavla ich vlastné spoločenstvá viery považovali za cudzincov, najmä pokiaľ išlo o ich postoj k zákonu, ktorý bol základným vymedzením identity pre spoločenstvo viery v dobe judaizmu druhého chrámu. Preukázali sme, že obaja čelili obvineniu z porušovania zákona, z jeho znevažovania, z ambícií zrušiť platnosť zákona. Zároveň sme preukázali, že ich postoje boli vo vzťahu k vlastnej tradícii radikálne v tom zmysle, že to, čo sa ich pozorovateľom javilo ako neposlušnosť zákonu, bolo v skutočnosti nastolenie novej vernosti zákonu a vlastnej identity.

Ježiš novú vernosť zákonu – to, čo nazýva jeho naplnením – nastolil odmietnutím realizácie ustanovení zákona cestou kultu a prišiel s interpretáciou, ktorá do centra celej otázky o naplnení zákona kladie človeka a lásku k nemu. Tento dôraz sa stal základom

pre formulovanie princípov medziludských vzťahov, ktoré však v mnohých prípadoch naplno realizoval v dnešnej spoločnosti až humanizmus.

Pavol novú vernosť zákonu prináša otvorením judaistickej identity a jej zosúladením s vyznávačmi Ježišovej novej etiky. Na prvý pohľad rozporuplné vyjadrenia Pavla o zákone a jeho platnosti možno pochopiť ako prejav Pavlovej integrity vtedy, keď jeho listy čítame z hľadiska judaizmu obdobia druhého chrámu a nie z hľadiska doby, ktorá po zničení chrámu predstavovala už radikálny rozchod vyznávačov Ježiša ako Mesiáša s rabínskym judaizmom, formovaným predovšetkým tradíciou farizejizmu.

Skutočnosť, že Ježiš a Pavol boli svojimi spoločenstvami viery vnímaní ako takí, ktorí sa odcudzili vlastnej identite, na jednej strane znamenala, že ich oboch vypudili z vlastného spoločenstva a označili ich za bludných učiteľov, heretikov. Na druhej strane však tento ich status znamenal výrazný posun tých spoločenstiev viery, ktoré ich myšlienky a postoje k zákonu a vlastnej identite dokázali pochopiť a prijať ako konštruktívne.

Zostáva však otázka: Ako rozpoznať, ktorý cudzí element je pre spoločenstvo konštruktívny a ktorý je deštruktívny? ■

Literatúra:

Scot McKnight and Joseph B. Modica: Who Do My Oponents Say That I Am?, An Investigation of the Accusations Against the Historical Jesus, T&T Clark International, London, 2008

John G. Gager: Reinventing Paul, New York, Oxford University Press, 2000

Text je z priestorových dôvodov krátený

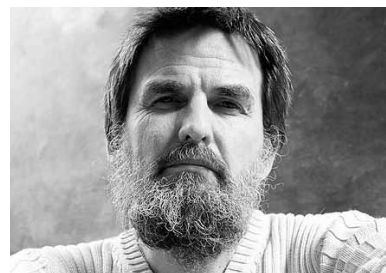
Veď on je náš pokoj, keď oboch spojil v jedno a svojím telom zbúral rozdeľujúci múr nepriateľstva, keď zbavil platnosti zákon prikázani s jeho nariadeniami, aby v sebe z dvoch stvoril jedného nového človeka a nastolil pokoj. Oboch zmieril s Bohom v jednom tele, na kríži usmrtil ich nepriateľstvo. A keď prišiel, ohlasoval pokoj, vám, čo ste boli ďaleko a pokoj tým, čo boli blízko. Veď skrze neho máme v jednom Duchu obaja prístup k Otcovi. A tak už nie ste cudzinci a prišielci, ale spoluobčania svätých a členovia Božej rodiny. (List Efezanom 2, 14-19)

STRÁŽCOVIA A PRIEKOPNÍCI

Cudzinec v cirkvi?

DANIEL PASTIRČÁK

(Kazateľ Cirkvi bratskej, spisovateľ, výtvarník.)

Cirkev a v nej cudzinec? Nie je to protirečenie? Apoštol Pavol cirkev vykresľuje v žiarivých obrazoch: *Mystické telo Kristovo* – v ňom sme si navzájom údmi. *Nevesta Kristova: Svadba lásky* – Božie bytie zjednotené s ľudským... Videná očami Novej Zmluvy je Cirkev procesom, v ktorom sa *tí dvaja stávajú jedno*: Boh a človek, i všetci ľudia navzájom – jedno v Kristovi. Podľa slov Ježišovej modlitby: *„A slávu, ktorú si mi dal, dal som ja im, aby boli jedno, ako sme my jedno – ja v nich a ty vo mne, aby boli dokonale jedno – aby svet uveril, že si ma ty poslal.“*

Ak je toto Cirkev, ako sa môže niekto v Cirkvi cítiť cudzincom?

Na slávnostnej bohoslužbe sme koncom leta prijímali do cirkvi 11 nových ľudí. V období prípravy na krst a členstvo sme spolu preberali oné úchvatné obrazy Cirkvi. Chvilami som pri tom cítil úzkosť. Úzkosť z rozporu medzi tými obrazmi a skutočnosťou reálnej cirkvi, tak ako ju z dlhoročnej skúsenosti poznám: „Je toto naozaj cirkev, do ktorej vstupujú?“ Pýtal som sa v duchu sám seba: „Nebudú v budúcnosti sklamaní realitou?“ Nuž, práve tento ideál cirkvi ako oslobodenej komunity, plnej pravdivých vzťahov ľudskej vzájomnosti, je hlavným dôvodom, prečo je naše sklamanie z reálnej cirkvi také hlboké.

Sklamanie z ľudského spoločenstva je normálnou, všeobecne prežívanou súčasťou skúsenosti so životom. Človek sa sklame v ochotníckom divadelnom spolku, je rozčarovaný zo vzťahov v rybárskom zväze či v politickej strane. To sklamanie sa však nedotýka jeho existencie – základov viery a nádeje. Sklamanie z cirkvi však preniká až tam, preto má bytostný charakter.

Skutočnosť, že cirkev bola po celú svoju históriu i miestom odcudzenia, nám dokladá história. Vznikli v nej konfesiónálne stiepenia, schizmy. Tak sa predsa zrodili podoby kresťanských cirkví, ako ich dnes nachádzame zakreslené na veľkej mape kresťanstva. Každá nová konfesia sa zrodila zo skúsenosti odcudzenia: Zakladala sa v onom: „Nie – toto nie je cirkev podľa evanjelia, cirkev v ktorú som uveril: Sem nepatrím.“ Boli to práve títo *cudzinci vo vlastnej cirkvi*, oni zakladali nové cirkvi v nádeji, že v nich prekoniajú ono odcudzenie: Nová cirkev už bude tá pravá a skutočná.

Rozpor medzi ideálnou a reálnou cirkvou však pokračoval – objavil sa znova a znova v nových verziách cirkvi. Francúzky románopisec, nositeľ Nobelovej

ceny za literatúru, katolík Francois Mauriac, v starobe napísal útlu knižočku s prostým názvom: *V čo verím*. Venoval v nej jednu kapitolu i nášmu problému. Nazval ju „*Bratia nepriatelia*“. Hneď v úvode sa priznáva k pocitu osamoteniu:

Náboženstvo spája veriacich s Bohom i medzi sebou navzájom. Malo by ich spájať. Kresťan, i keby nemal rodinu, priateľov, je členom rodiny, v ktorej má osobitné miesto. Má otcov, bratov i sestry. Každý deň môže pristúpiť k Pánovmu stolu – áno, každé ráno, keď chce. A hoci ma k Cirkvi pritiahla radosť, že nebudem sám, ona sama by ma v nej veru nebola udržala. Môžem hovoriť iba sám za seba; mnohí snád v lone viditeľnej Cirkvi necítili azda po celý život to čo ja; zdvojnásobenú ľudskú samotu.

Prijímame toho istého Krista, sme spolu pri lámaní toho istého živého chleba. A predsa sme si cudzí, ako by sme šli spolu do autobusu, a nie k Pánovmu stolu, kde si kľakáme brat vedľa brata. A keby sme si boli len cudzí! Ale neraz stojíme proti sebe ako nepriatelia a uchylujeme sa k násiliu, k nenávisti, k vražde. Hroznú priepasť, ktorá oddeľuje maurassovského pozitivistu od pokrokového kňaza – robotníka, ten istý krst, tá istá Eucharistia nezuzujú ani o milimeter...

Strážcovia a priekopníci

Mauriac sa snaží do toho rozporu preniknúť a pochopiť ho. Vidí, že tento rozpor sprevádza cirkev od jej počiatku: *V Cirkvi vždy existovalo napätie medzi dvoma myšlienkovými svetmi, ktoré stoja proti sebe, hoci si navzájom neprotirečia.*

Na krajnej pravici sa mračia teológovia, ktorí chcú ustrážiť pravovernosť a obsah zjavenia zachovať v zapečatenej nádobe, aby ho mohli podať ďalej taký, aký ho dostali, bez najmenšieho porušenia. Sú od prírody podozrievaví a stavajú sa nepriateľsky ku všetkému, o čo sa pokúša druhá skupina. V nej sú tí, ktorí sa orientujú nie tak na vieroučné dedičstvo,

ako na myšlienku apoštolátu a nezdôrazňujú definície, tradície a staré úctyhodné obyčaje, ale myšlienku, že náš vek – náš možno viac než hociktorý iný – čaká na evanjelium a túži, aby mu bolo hlásané.

Od prvopočiatku v cirkvi pôsobia dve odlišné vplyvné myšlienkové hnutia: Na jednej strane stoja *Strážcovia tradície* – ochrancovia čistoty ortodoxie. Na druhej strane stoja *Priekopníci apoštolátu* – stavitelia mostov k oddeleným kultúrnym svetom.

Prví stavajú múry, druhí v tých múroch búrajú brány. Prví sa v mene čistoty od kultúry súčasného sveta izolujú, druhí sa v mene dialógu a zvestovania evanjelia ľuďom svojej doby na kultúre svojej doby aktívne podieľajú. Prví svet *odsudzujú* ako prostredie nepriateľské kresťanskému učeniu, druhí do toho sveta vstupujú, prijímajú jeho otázky za svoje vlastné, hľadajú v ňom stopy Krista, aby našli novú reč pre Evanjelium. Táto dualita bola prítomná už v prvej cirkvi. Jej stopy nájdeme v textoch novej zmluvy: Napätie medzi Jeruzalemskými apoštolmi na čele s Petrom a Jakobom a Pavlom a jeho misijnou skupinou. Pavlove teologické ťaženie proti obriezke a s ním spojené relativizovanie Mojžišovho zákona v očiach Jeruzalemských apoštolov pochopiteľne vyvolávalo úzkosť a podozrenie. Podľa Pavla Kristus *zbatil platnosť zákon prikázaní s jeho nariadeniami* (Ef 2, 15), aby v sebe tých dvoch, Židov a Grékov, *spojil v jedného nového človeka*. A nielen to; Pavol sa odvážil svojich milovaných pohanov postaviť pred Bohom na roveň Židom – nositeľom Božieho zjavenia. Neváhal prehlásiť, že *pohania, ktorí nemajú zákon, od prírody konajú, čo žiada zákon, aj keď nemajú zákon, sami sú si zákonom. Dávajú najavo, že to, čo žiada zákon, zapísané je v ich srdciach.* (Rim. 2, 14–15)

Úplne od začiatku, už v samotných textoch Novej Zmluvy cítime ono napätie. Napätie medzi uchovávatelmi tradície a priekopníkmi univerzálneho Krista – Krista pre celý svet – všetky kultúry a národy.

V podobnom postavení stojí vo vzťahu k synoptickým evanjeliám evanjelium podľa Jána. Ján hneď v úvode Ježiša Krista stotožní s Logom – slovom, božskou múdrosťou. Jánov Kristus je od počiatku prítomný v dejinách kozmu, i v dejinách ľudstva – vo všetkých kultúrach i národoch.

Jánovi spolu s Pavlom vďačíme za tú úžasnú syntézu, vďaka ktorej evanjelium (pôvodne uzavreté v židovskom svete) oslovilo helénsky svet a nastúpilo svoju cestu k univerzalizmu. Túto ambicióznú víziu v druhom storočí rozvíjal Justín Martýr:

Prijali sme učenie, že Kristus je prvorodený syn Boží a tvrdíme, že on je Logos (Slovo, Rozum) a má na ňom podiel celé ľudstvo. Tí, kto žili podľa Logu (Slova, Rozumu) sú kresťanmi, hoci bývali nazývaní ateistami. Medzi Grékmi k nim napríklad patrí Sokrates, Herakleitos a ďalší im podobní; medzi negrékmi k nim patrí Abrahám a mnohí ďalší, ktorých mená a skutky tu nebudeme vypočítavať, lebo vieme, aké záhlavé by to bolo.

Každý človek hovoril správne v miere, v akej sa mu dostalo semeno Slova a nakoľko si uvedomoval, čo sa k nemu viaže (...) Lebo spolu s Bohom uctievanie a milujeme Slovo, ktoré pochádza od nesplode-

ného a nepopísateľného Boha, pretože sa stalo človekom a účasťou na našom utrpení nám prinieslo liek. Všetci tí spisovatelia boli totiž schopní zahliadnuť v temnote cez semeno Slova, ktoré do nich bolo vsadené, skutočnosť.

Nuž, vďaka strážcom tu máme uchovaný kánon Novej Zmluvy. Vďaka strážcom tu máme uchované základné ekumenické doktríny – základ ortodoxie. Keby tu však boli iba strážcovia, nebolo by vizionárov – priekopníkov univerzálneho Krista; strážcovia by veľmi nemali čo strážiť. Veď podstatnú časť teologických textov Novej Zmluvy tvoria práve Pavlove listy.

Prípad Tomáša Akvinského

Tak, ako sa to začalo, tak to i pokračovalo. Základy ortodoxie Katolíckej cirkvi sa opierajú o texty Tomáša Akvinského. Dnes to znie ako zlý žart, no je to pravda: Tomáš Akvinský bol krátko po svojej smrti obvinený z herézy. Pred exkomunikáciou ho zachránil jeho učiteľ Albert Veľký. Tomášove učenie obhajoval proti jeho žalobcom a napokon ho aj obhájil.

Tomáš spáchal veľmi odvážny intelektuálny počin: V duchu Pavla, Jána a Justína Martýra sa pokúsil o gigantickú syntézu. Svet gréckej filozofie, reprezentovaný dielom Aristotela, Akvinský spojil so svetom Písma a kresťanských doktrín v jeden koherentný celok.

Žiť priamo osobne
v spoločenstve
s Bohom každý deň,
to bola nová
ohromujúca skúsenosť.

Tam, kde dovtedy stáli hradby, Tomáš otvoril brány. To vyvolalo odpor v radoch strážcov tradície. Nikomu vtedy samozrejme ani nenapadlo, že dielo tohto z herézy upodozrievaného mysliteľa bude raz tvoriť základy ortodoxie.

Každá nová doba čaká na novú syntézu. Syntézu ducha evanjelia so súčasným myslením a poznaním. Bez priekopníkov sa ďaleko nedostaneme. Priekopníci sa však, pochopiteľne, v očiach strážcov ortodoxie dostávajú do podozrenia. Priekopník sa totiž pohybuje v nebezpečnom teréne. Tam, kde strážcovia hlbia hradné priekopy, priekopník stavia mosty. A byť mostom znamená stáť jednou nohou na jednej, druhou nohou na druhej strane rozdelených svetov. Priekopník apoštolátu hľadá v danej kultúre skryté stopy Krista – je presvedčený, že v dejinách človeka nemôže byť žiadne miesto, žiadny čas, žiadna civilizácia, v ktorej by Kristus nebol tým či oným spôsobom prítomný. Znamená Krista tak nachádzajú ďaleko za hranicami viditeľnej cirkvi. U strážcov ortodoxie to prirodzene vyvoláva podozrenie: Obávajú sa, že evanjelium, ktoré oni tak starostlivo ukryli v bezpečí pevných múrov, onen priekopník bohapusto zradza.

Francois Mauriac píše:

Neraz sa cítim tým bližšie k pobožnému veriacemu, čím je ďalej od mojej vlastnej Cirkvi. Len zriedka som mal príležitosť stretnúť opravdivého Izraelitu alebo moslima mystického ladenia, ale vtedy mi vždy prišlo na um, že v dome nášho Otca sú rozličné príbytky. A to, čo cítim voči synom Izraela a synom Proroka, cítim, rozumie sa, ešte viac voči kresťanom iných vyznaní, ktorí sú od nás oddelení, ale majú živú vieru a žijú z Krista. A cítim to aj voči duším, ktoré sa nehlásia ani k jednému kresťanskému vyznaniu, ale žijú na prahu cirkvi (ako nebohá Simone Weilová) a svetlo, ktoré dostali a vyžarujú, svieti mi azda o to jasnejšie, že sa v ňom nestretám s tradičnými formuláciami.

Na polceste do výšín stretám oddelených bratov rozličných rás a vyznaní a niekedy i bojovných nevercov, ktorí nedbajú na časné výhody a hľadajú Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť; vidím na nich znamenie lásky ku Kristovi, ktorého nepoznajú.

Otvorené a uzavreté myslenie

O tom istom by sme mohli uvažovať aj inak – v kategóriách *otvoreného* a *uzavretého* myslenia. Zo všetkých možných prípadov, ktoré by bolo možné uviesť, zmienim azda najznámejší – Zrážku troch osobností; pápeža, Luthera a Erazma Rotterdamského v turbulentnom období reformácie a protireformácie.

Luther sa do dejín zapísal veľkými písmenami ako exemplárny prípad onoho *Cudzinca vo vlastnej cirkvi*. Stal sa zakladateľom novej – evanjelickej ortodoxie. Jeho príbeh však obsahuje istý paradox. Vo vzťahu k Erazmovi sa pápež i Luther (napriek svojim nezmieriteľným pozíciám) ocitli na jednej strane. Tvárou v tvár Erazmovi obaja reprezentovali ten istý typ uzavretého myslenia: Ortodoxiu chápali ako sústavu vopred daných pevných tvrdení.

Keď sa Erazmus napokon rozhodol vstúpiť s Lutherom do polemiky o otázke slobodnej vôle, tému otvoril úprimným priznaním:

Akékoľvek nespochybniteľné tvrdenia mám natoľko nerád, že sa ochotne pridám na stranu skeptikov, kedykoľvek mi to dovoľí nedotknuteľná auto-

rita Písma svätého a cirkevných uznesení, ktorým svoje zmýšľanie vždy a všade rád podriadim.

Luther na toto prerieknutie odpovedá rázne:

Nie je známkou kresťanského zmýšľania netešiť sa z pevných tvrdení – naopak, je nutné tešiť sa z nich, inak človek vôbec nie je kresťanom... Preč so skeptikmi a akademikmi a sem s tými, čo si na pevných tvrdeniach zakladajú viac než stoici... Pre kresťanov nie je nič dôveryhodnejšie a samozrejmšie ako pevné tvrdenia. Zruš pevné tvrdenia a zrušíš kresťanstvo.

Teológovia s odstupom času pre Erazmov postoj našli priliehavé označenie „Skeptická ortodoxia“. Erazmova ortodoxia žije v otvorenom priestore, je plná otázok, nikdy nie je sama so sebou hotová. Nenahovára si, že vlastní absolútnu pravdu. Uzavretá ortodoxia naopak stavia svoj nedobytný hrad na pevných tvrdeniach. Pevné tvrdenia sa často týkajú vecí, o ktorých človek nemá (a v mnohých prípadoch ani nikdy nemôže mať) definitívne poznanie. Prepadá tak ilúzii, že je arbitrom absolútnej pravdy. Sebaisto sa vrhá do fanatických konfliktov. Práve pred týmto nebezpečenstvom Erazmus obe strany sporu dôrazne varoval:

Jedna strana význam pápežskej moci prehnané zveličila, zatiaľ čo druhá hovorí o pápežovi tak, že by som sa to tu ani neodvážil opakovať. Jedna strana tvrdí, že človek je za nesplnenie mníšskych a kňazských sľubov trestaný večným peklom, zatiaľ čo podľa druhej strany sú také sľuby skrz naskrz bezbožné a nemajú sa ani skladať.

Ak sa svojich prehnaných tvrdení budú obe strany naďalej urputne držať, vidím už, že sa medzi nimi rozpúta zápas ako medzi Achillom a Hektórom, ktorých od seba dokázala odtrhnúť len smrť, lebo bolí obaja tak divokí.

Kolektívne odcudzenie cirkvi

Dnes odcudzenie neprežíva iba jednotlivec voči vlastnej cirkvi; odcudzení sme si navzájom vo svojich kresťanských konfesiách a denomináciách. Toto je oblasť nového druhu napätia, podozrenia a odcudzenia. Tu narážame na nový paradox: Práve tí, čo sa v duchu Ježišovej modlitby usilujú o jednotu a stava-

jú mosty medzi rozdelenými cirkvami, sa práve kvôli tomuto úsiliu často dostanú do pozície cudzinca vo vlastnej cirkvi.

Na sklonku života, v čase, keď nachádzal cestu k svojim kresťanským koreňom, C. G. Jung v liste istej evanjelickej farárke napísal: *To, že v sebe potrebujem spájať katolicizmus s protestantizmom, mi obe strany vyčítajú ako nedostatok charakteru.*

Reformovaný teológ Roger Schutz v prvej polovici minulého storočia založil prvý protestantský mníšsky rád. Po vstupe niekoľkých katolíckych a pravoslávnych kňazov do novej rehole sa rád stal prvým ekumenickým mníšskym rádom. Toto pozoruhodné duchovné dielo vyvolalo nevôľu rovnako na strane protestantov i na strane katolíkov. Jedni ho podozrievali, že vnáša protestantizmus do katolíckej cirkvi, druhí zas naopak – že chce z protestantov urobiť katolíkov. Napriek tomu hnutie Taizé i po jeho smrti rastie – stalo sa trvalým znamením nádeje, predobrazom onej ideálnej cirkvi, o ktorej s toľkým zápalom písal kedysi apoštol Pavol.

Jednota v rôznosti

Čo s tým? Po všetkom, čo som tu napísal, možno čakáte, že zakončím nekompromisnou výzvou: „Skoncuje sa uzavretosťou strážcov, staňte sa priekopníkmi otvoreného myslenia!“

Nechajme na záver radšej znovu prehovoriť Pavla: *Prijímate slabého vo viere medzi seba, ale nehádajte sa pre názory. Jeden verí, že môže byť všetko, slabý je zeleninu. Ten, kto je, nech nepohrda tým, kto neje; kto však neje, nech neodsudzuje toho, kto je, veď Boh ho prijal. Kto si ty, že súdiš cudzieho sluhu? On s vlastným pánom stojí alebo padá. Bude však stáť, lebo Pán ho môže postaviť. Niekto súdi, že jeden deň je viac ako druhý; iný zas súdi, že všetky dni sú rovnaké. Len nech je každý úplne presvedčený o svojom. Kto zachováva niektorý deň, zachováva ho pre pána. Kto je, robí to na česť Pána, lebo ďakuje Bohu, a kto neje, robí to tiež na česť Pánovi, lebo aj on ďakuje Bohu. Lebo nikto z nás nežije seba samému a nikto seba samému neumiera. (...) Veď Božie kráľovstvo nie je jedenie a pitie, ale spravodlivosť, pokoj a radosť v Duchu Svätom. (Rimanom 14, 1–7, 17)*

Pavol pomenoval dve skupiny veriacich – slabých vo viere a silných vo viere. Prví dodržiavajú predpisy o posvätnom stravovaní, uctievať sväté dni (nevieme či piatok, sobotu alebo nedeľu); tí druhí si počínajú slobodne v jedení a neuctievajú žiadny svätý deň. Rysuje sa tu rozdiel veľmi podobný našej téme – rozdielu medzi uzavretými strážcami tradícií a tými, ktorí sú kultúrne otvorení.

Pavol, ako ho poznáme z jeho textov, patrí nepochybne ku skupine silných vo viere. Čakali by sme, že tých slabých poučí; vysvetlí im, prečo ich úzkostlivý postoj nezodpovedá slobodnému duchu evanjelia. Nerobil to. Jeho riešenie je pozoruhodné. Pre tých, čo nemajú radi kompromisy, je jeho riešenie prinajmenšom zarážajúce: *Len nech je každý úplne presvedčený o svojom.* Slabí o svojom, silní o svojom. Slabý však nech *neodsudzuje* silného, a silný nech *nepohrda* slabým.

Cirkev sa potrebuje učiť tejto Pavlovej múdrosti – učiť sa umeniu jednoty v rôznosti. Uniesť v sebe rozporuplnosť odlišných postojov a presvedčení. Strážcovia potrebujú priekopníkov, no priekopníci tiež potrebujú strážcov. Auto potrebuje rovnako brzdy aj plyn. Ak má auto iba brzdy, je v bezpečí, no nepohne sa z miesta. Auto, ktoré má iba plyn, je dynamické, no havaruje v prvej zákrute.

Nuž, potrebujeme sa znášať navzájom – v pokore a trpezlivosti. Strážca sa v spoločnosti priekopníkov bude cítiť ako cudzinec. Nedivme sa mu, že v ich prítomnosti upadá do pokušenia. Žiada sa mu jednoducho všetko to cudzie v prejavoch svojich čudných bratov odsúdiť ako zradu evanjelia. Priekopník sa bude cítiť cudzincom v spoločnosti strážcov. On zas bude, pochopiteľne, v pokušení pohrdnúť škrupulóznym chovaním svojich bratov.

Toto nedorozumenie, napätia a rozpory nás na našej ceste budú sprevádzať po celý čas; nesmieme sa však kvôli tomu vzdať jeden druhého.

Čo ak je to tak, že tým prvým miestom, kde sa potrebujeme naučiť žiť Kristov étos „milovania nepriateľov“ je práve naša vlastná cirkev? Cirkev by mohla byť laboratóriom lásky: Práve v nej by sme sa mali učiť s úctou a pokorou prijímať to, čo je pre mňa na tom druhom najviac neprijateľné. Práve to totiž potrebujem prijať najviac, aby to vyvážilo moje krajnosti. ■

CHCEM, ABY SI NEBOL

Varianty reakcií na emotívne zranenia v cirkvi

ONDREJ GARAJ

(Autor je zakladateľom a dlhoročným riaditeľom OZ Ježiš pre každého, v súčasnosti pôsobí ako riaditeľ pre letákovú evanjelizáciu v krajinách Spoločenstva nezávislých štátov, bývalého ZSSR.)

Napriek tomu, že kresťanstvo existuje na území nášho štátu vyše tisíc rokov, nedošlo k takej miere kultivácie medziľudských a medzikresťanských vzťahov, aby otázka vzájomného zranenia a vylučovania, odmietania spolubrata za jeho názory a postoje v tej-ktorej cirkvi nebola už aktuálna. Zároveň však došlo k takému pokroku, že o tejto téme môžeme slobodne hovoriť, usporiadať seminár a publikovať. Tu uvedené myšlienky vychádzajú zo súčasného historického slovenského kontextu.

Poznámka na úvod: Teologickým zdôvodnením príčin vzájomného zraňovania sa kresťanov sa nezaobráme, ale sústreďujeme sa len na možné osobné postoje v takejto situácii.

Zásadný vplyv na prežívanie a na možné typy vzniknutých zranení má kontext: rozdielnosť typu spravovania cirkevných komunít, rozdielnosť spiritualít – najmä miery delegovania vplyvu na riadenie a správu duchovnej komunity na jej členov a najnižších aktívnych činiteľov. Typ správy, ako aj typ spirituality výrazne ovplyvňuje aj spôsoby možných zranení. Za dôležité pokladám spresnenie, že zranenia o ktorých hovorím, sa týkajú najmä uvedomelých členov cirkevných komunít, ktorí reflektujú duchovný život komunity, ktorej sú členmi. Okrajoví či príležitostní návštevníci či ľudia s tzv. ružencovou spiritualitou len veľmi ojedinele riešia tieto otázky. Teda téma sa týka uvedomelých kresťanov, ktorí sú schopní reflektovať problémy vnútorného života cirkvi. Slovo cirkiev používam v dvoch významoch: lokálna komunita a komunita komunít – teritoriálna organizácia rôznych konfesií. Vnútorné zranenia ľudí opúšťajúcich sektu alebo kult nie sú našim predmetom.

Vieme, že miera zranenia sa nedá explicitne merať či preukazovať. Nevieme teda explicitne porovnať, kto a do akej miery bol zranený; cíti sa cudzincom. Vieme však, že protikladom pocitu cudzinca je vedomie domova. Na škále s dvoma extrémami – absolútne doma a na druhej strane s extrémom absolútne cudzí – sa v našej diskusii budeme hýbať na strane smerom k cudziemu. Len u zopár jednotlivcov dospeje vzťah k absolútne cudzí až do stavu vylúčený či odídenny. Teda realita cudzinca v cirkvi je realitou tekutou, meniacou sa nielen čo do objemu (sily, intenzity), ale aj v čase. Nieкто môže mať dnes aktuálne výrazný pocit cudzinca, ktorý však môže byť v priebehu aj krátkeho času vplyvom pozitívnej skúsenosti vyvážený, skorigovaný. Avšak aj presne naopak: dnes zabývaný udomáčený cirkevník sa môže zrazu stať cudzincom – podobne ako starší brat v známom podobenstve.

Aktéri emotívnych zranení – kto je zranený
Nielen členovia cirkví môžu byť zranení. Zranenými

bývajú aj vedúci v cirkvách, niekedy aj veľmi hlboko. Teda s väčším či menším pocitom cudzinca môže žiť v cirkvi aj vedúci (biskup, farár, kazateľ, člen presbyterstva či staršovstva). Zásadný rozdiel v situácii cudzinca je v moci: vedúci môže a používa svoju moc v cirkvi na presadenie svojho názoru. Naproti tomu moc člena je zväčša len v sile jeho pravdy a vytrvalosti.

U vedúcich v cirkvách sú typické dve vnútorné zranenia: Neuznanie role a rozhodnutí vedúcich podriadenými či vedenými. Viac sa vyskytuje v komunitách s demokratickou tradíciou než hierarchickou. Podobne neuznanie ich autority, nedostatok očakávanej úcty vedúcich zraňuje. Najbolestnejším zranením pre vedúcich je ich nepriatie podriadenými či vedenými. Zistenie vlastnej neschopnosti, často aj zakryvané, niekedy spojené s uvedomením si pomýlenosti osobnej životnej cesty (vlastne nemal som sa nikdy stať..., je to omyl, že som tu v tejto úlohe, a pod.) stojí mnohokrát aj za formálnym ritualizmom, ktorý nazývame neveriaci farár, kazateľ, ruženciár a pod. Ale aj obyčajná nekompetentnosť či neschopnosť reflektovať stav vecí býva často v pozadí rôznych mocenských a osobných úchyliet vedúcich na rôznych postoch. Hlboká osamelosť. Osobná osamelosť vedúcich je typická naprieč celým kresťanským spektrom. Jej príčinou je neschopnosť zmeniť či opustiť svoju rolu vedúceho a vstúpiť do rovnocenného vzťahu ako partneri. Preto je mimoriadne zriedkavé vidieť farára, kazateľa či biskupa v družnom posezení s priateľom alebo priateľmi. Takto vznikajú rôzne zdeformované osobnosti cirkevných funkcionárov, ktoré môžu žiť v trvalom vnútornom kŕči.

Tieto vnútorné zranenia a deformity vedú väčšinu vedúcich k vnútornému odcudzeniu od ľudí v zbere či v cirkvi a životu vo svojom virtuálnom svete.

Špecifickosť zranení v cirkvi

(v porovnaní so zraneniami v iných komunitách)
Predpokladom a očakávaním ľudí v komunite Božieho ľudu je jeho schopnosť byť Božím reprezentantom a prejavom Božieho účinkovania. Keď sa človek stretne s nešvármi a so sklamaniami, automaticky vzniká otázka: kde je Boh, ako to, že sa Boh neprejavuje

v ľuďe, ktorý seba nazýva Božím? Ako to, že Boží ľud je niekedy horší ako sekulárni ľudia? Mala by predsa vládnuť láska a odpustenie...

Táto neočakávanosť zranení a neschopnosť zvládnuť sklamanie zo zlyhania v cirkvi je niekedy povážlivá v porovnaní so sekulárnou spoločnosťou. Sekulárne výkonné pracovné komunity (pracovné teamy, lídri, atď.) investujú značné sily do temabuildingu, strategického plánovania, managementu zlyhaní, osobného rozvoja, ktorého súčasťou je aj sebareflexia, schopnosť počúvať, sebakorekcia. Dôsledkom toho je, že mnohé sekulárne pracovné a tvorivé tímy majú lepšiu a efektívnejšiu kultúru riešenia personálnych konfliktov a zranení, než aká sa vyskytuje v cirkvi.

Zranenia v cirkvi sa odlišujú od zranení v necirkevných komunitách aj tým, že náboženstvo všeobecne, a tým aj kresťanstvo je existenciálnou témou. Teda ku konfliktu, zraneniu, sklamaniu dochádza na najhlbšej úrovni osobnosti človeka.

Alternatívy postojov k zraneniam

Za vhodné meradlo postojov pokladám pomer lojalít. Lojalita je pomerom medzi osobnou slobodou a poslušnosťou, súhlasným postojom k autorite. Vieme, že slovo lojalita sa používa aj vo význame vernosti, oddanosti voči značke, tovaru a pod. My ho používame vo vzťahu k osobe a k autorite v cirkvi.

Prečo práve lojalita? Lojalita je vyjadrením našej miery odvahy vzoprieť sa verejne vo svojej vlastnej komunite voči postojom, ktoré odporujú vyšším hodnotám. Každá komunita prirodzene vyžaduje, a je správne že vyžaduje, istú mieru lojalít jej členov voči komunite. Požiadavka lojalít však môže prekročiť hranice – ktoré sa nedajú univerzálne definovať – a tak sa premeniť z mravne správneho postoja na mravne zásadne nesprávny postoj. Tento prechod, táto hranica je v rôznych situáciách iná. Jej prekročením sa vedúci, člen grémiá, ktoré sankcionuje za nelojalitu (vyradením z kandidátky, vylúčením alebo iným priamym či nepriamym disciplinárnym opatrením) stáva spolupáchateľom.

Protikladom lojalít je schopnosť samostatného nezávislého kritického myslenia.

Za jednu z hlavných príčin úpadku aj protestantských cirkví na Slovensku pokladám práve povýšenie lojalít ako najdôležitejšieho kritéria pre kariéru v cirkvi. Dôsledkom je, že sa do vplyvných pozícií dostávajú nesamostatní a zväčša nekompetentní ľudia, ktorí spĺňajú požiadavku lojalít, a nie osobnosti schopné primeranej reflexie.

Miera zranení vyjadrená pomocou slovných-spojiení, ktorými aktéri popisujú svoj stav:

a. **Chcem, aby si nebol** (vo funkcii, v cirkvi, v zборе, atď.) – zlyhanie v nenávisti či horkosti. V tejto hraničnej polohe sú účastníci presvedčení o zásadnom odmietnutí partnera. Tento vnútorný postoj považujú za vnútorné oprávnenie na využitie všetkej moci, ktorú majú k dispozícii voči druhej strane. Cieľom aktivít je úplné odstavenie, odstránenie z funkcie či poníženie druhej strany so zámerom

odchodu z komunity: „Kedy už odídeš z našej cirkvi či zboru?“ Vnútorné odcudzený člen spravidla končí odchodom z komunity. Tam, kde vzájomné vzťahy dospeli do takéhoto bodu, sa už odcudzený člen ani nepokúša o vnútornú reformu komunity.

b. **Božia škola** – lojalita ku komunite prevažuje nad lojalitou k pravde. V tomto stupni odcudzenia aktéri neopúšťajú komunitu, ale s významnou mierou kritiky, aj verejnej, sporej rizikom obdržania sankcií od vyššie postaveného, viac menej rešpektujú formálne vedenie. Odcudzený sa zúčastňuje na vnútornom reformnom úsilí.

c. **Moje poslanie** – lojalita ku komunite je v rovnováhe k lojalite k pravde. Rešpekt voči formálnej autorite sa prejavuje v snahe o vnútornú reformu. Deklaruje sa potreba reformácie, ale bez nevyhnutnosti reálnych výsledkov. Vyznačuje sa aktívnou účasťou na pokuse reformovať spravidla skostnatenu cirkevnú komunitu.

d. **Moje utrpenie** – lojalita k pravde prevyšuje lojalitu ku komunite. Je to istá forma rezignácie, keď sa aktér už nepokúša o zmenu, ani sa ju nesnaží moderovať. Nepokúša sa ani o vnútornú reformu, ale spravidla podporuje reformné úsilie iných.

e. **Moja horkosť** – zlyhanie v horkosti a sebalúti. Sklamanie vedie k úplnej zahorknutosti. Do tejto skupiny radím aj ateistov, ktorí sú ateistami zo silného sklamanie na základe osobnej či rodinnej skúsenosti s cirkvou. V týchto prípadoch je evidentné hlboké emotívne vnútorné odcudzenie. Účastníkovi už nejde o žiadnu reformu či o proces vnútornej obnovy.

Dôsledky

Tlak na uniformitu a lojalitu od aktuálnych nositeľov cirkevnej moci a z toho vyplývajúce zranenia, ktoré sme popísali vyššie, má tieto hlavné dôsledky:

Pre cirkev:

- Presvedčenie vedúcich v cirkvi, že pluralita v cirkevnej komunite je taká veľká, že je už neudržateľná a že je potrebné redukovat ju potláčaním revolucionárov alebo ináč zmýšľajúcich. Vedúci cirkví žijú v presvedčení, že pluralita je už teraz taká veľká, že sú potrebné aktívne protiopatrenia. - Zníženie verejnej dôveryhodnosti s dôsledkom straty ľudí: nebudú v cirkevných komunitách ľudia – najmä ľudia, ktorí vytŕčajú z radu alebo ľudia schopní byť moderátormi zmeny. Dochádza k zásadnému poklesu kvality elit v cirkvách – postupne sa vytratia a chýba inteligencia, vzdelaní ľudia, ktorí rozumejú procesom v zbere. - Irelevantnosť; cirkev či zbor sa stane miestom istého náboženského blúznenia, lebo nie sú korigované chybné názory vedúcich a komunít vedúcich. Komunita sa mení v kultickú – je to len sebaopovrdzujúci klub, ktorý je presvedčený o svojej výnimočnosti. Tu začína sektárska mentalita.

Strata nadšenia a nadšených ľudí: klíma cirkevných komunít, ktoré odmietajú pluralitu a povýšia lojalitu na kult, sa stáva defenzívnou.

Pre jednotlivca:

- Riziko omylu – zranený je presvedčený o svojej pravde a pritom je to úplný omyl alebo sčasti omyl.

- Zničený život - zranenie a arogancia mocných v cirkvi úplne zničí trajektóriu života; vytlačený člen cirkevnej komunity má zmenený život, stáva nikým v svojej komunite, má zakázané verejné účinkovanie vo svojej komunite, je sociálne vylúčený. Uniesť takúto situáciu je osobnostne mimoriadne náročné. Život vylúčeného je trvalou výčitkou mocným - mocnému, ktorý to spôsobil, preto vedúci chcú, aby úplne odišiel z očí: chcem, aby nebol.

- Ekonomicky zruinovaný - cirkevní zamestnanci, ak porušia lojalitu, prichádzajú o zamestnanie a tým aj o existenciu. Ani farári či kazatelia si nemôžu pred dôchodkom či okolo päťdesiatky dovoliť povedať pravdu (= byť nelojálni), aby neprišli o zamestnanie - veď už nič iné nevedia robiť. Vnútorne neidentifikovaní farári, vedúci, členovia cirkví významne diskreditujú zvesť svojej cirkvi, komunity. Ak sa ekonomicky oslobodia od cirkvi, odchádzajú z nej. Stretávame ich ako cirkevných cynikov na všetkých úrovniach.

Strata osobnej viery, celoživotný pocit krivdy, zahorknutosť sú najhoršími dôsledkami takýchto sklamaní. Prejavia sa najmä stratou viery u vlastných detí.

Strata priateľstiev, zrada priateľstva, dlhodobý konfliktný vzťah s formálnymi autoritami, ktorý emočne značne vyčerpáva. Vnútrocirkevné konflikty mávajú najhorkejšie ovocie v rozchode priateľov a bratov: anatemizovanie blízkeho, s ktorým prešiel veľký kus života je to najtemnejšie, do čoho môže upadnúť cirkevný funkcionár.

Rada pre cudzincov: prijať v pokoji svoju rolu cudzinca. Učiť sa žiť v odpustení a zároveň vo vnútornej slobode k nesúhlasu. Aj so všetkými dôsledkami. Takýmto postojom sa rodia hrdinovia viery a zjavujú nájomníci.

Podľa Freuda je osud jednotlivca určený túžbami a frustráciami spojenými s ich nenaplnením. Čím je teda naplňovaný osud jednotlivca, ktorý je frustrovaný z vlastnej cirkvi? Vernosťou pravde v celej jej čiastkovosti, schopnosti kritickej sebareflexie celej vlastnej emotívnosti, zranenosti a následných korektívov. V takomto postoji zostať verný pravde, nezriecť sa v prospech úspechu či prijatia v cirkvi morálnych zásad kresťanskej viery, to je podľa mňa - na rozdiel od Freuda - určujúce pre osud jednotlivca. Pre teológov to môže znamenať aj ochotu prijať vyhodnenie z úradu duchovného a žiť ďalej ako nekvalifikovaný zamestnanec v inej profesii a tak prísť o význam celého osobného teologického štúdia.

Má to zmysel? Odhodlanie byť autentickým kresťanom, ktorý nezapredal svoje presvedčenie v prospech cirkevnej kariéry, je výzvou viery. Odvaha viery vyžaduje niekedy aj ochotu prijať a žiť autentické kresťanstvo v trvalom zabudnutí, či v odstavení od možnosti verejnej služby vo svojej komunite. Inokedy odvahu odstúpiť z cirkevných pozícií a odísť - nezúčastňovať sa na hriechoch iných (1Tm 5, 22). Niekedy vyžaduje odvaha viery aj schopnosť zmeniť komunitu viery, duchovného domova - tak ako nám to svedčia dejiny reformácie. ■

Koncem roku 1995 jsem byl naposledy na modlitební konferenci „MOKON“ v Praze. Bylo to jen pár týdnů před naším stěhováním do Chorvatska. Na této konferenci přišlo Danovi Drápalo slovo, že mě v Rovinji čeká boj s podobnými šelmami, se kterými bojoval Pavel v Efezu. Bral jsem to slovo vážně, ale protože jsem si pod tím nedokázal představit nic konkrétního, ani jsem netušil, o jaké šelmy půjde, tak jsem na to slovo tak nějak pozapomněl. A až po pár letech různých bojů tady na misi v Chorvatsku, dokonce až po mém burnoutu někdy kolem roku 2001 mi Pán toto slovo připomenul. A to zdaleka nebyl všem bitvám konec. Nedá se to všechno popsat v krátkém článku, ale těch bojů v týmu spolupracovníků, těch rozkolů v nově založeném sboru, toho vyhrožování a vydírání, těch úzkostí a bezesných nocí bylo nepočítaně.

A k tomu ještě útoky na holý život a zdraví! Mykoplasmická bronchopneumonie, prasklý biceps, fraktura chodidla, vykloubené rameno, fraktura fibuly kolena a přetržení všech vazů v koleně, popáleniny 2. stupně na 13% těla, rakovina tlustého střeva, hypotyreóza, odchlípení sítnice oka... Během těch let Pán změnil můj pohled na to, co znamená bojovat a jak vypadá biblické vítězství. Rád bych s vámi něco z toho sdílel.

JIŘÍ DOHNAL
(Kazatel-misionář v Rovinji)

ODSOUZENÍ K VÍTĚZSTVÍ

Vítězství patří mezi absolutně nejzávažnější témata Bible. Zabírá v Písmu až překvapivě hodně textu a to znamená, že mu Bůh věnuje velkou pozornost. Dá se říci, že je toto téma otázkou života a smrti: *Avšak zbabělci, nevěřící, ti, kdo propadli modlářské ohavnosti, vrahové, smilníci, kouzelníci, modloslužebníci a všichni lháři mají svůj díl v jezeře, které hoří ohněm a sírou, což je smrt druhá.* (Zj 21, 8) V tomto verši je seznam lidí, kteří zcela jistě skončí v ohnivém jezeře, které představuje peklo – trvalé a nezvratné oddělení od Boha. Šokující je, že tento seznam nezačíná modláři, ani vrahy nebo smilníky, ale zbabělci. Zbabělost je zařazena mezi smrtelné hříchy a dokonce jí patří první místo. Proč? Protože to souvisí s porážkou. Zbabělci nikdy nevíteží, jsou vždy poraženi. Bitvám a výzvám se vyhýbají a často se vzdávají ještě před bitvou. Jsou to zrádci. Místo páteře mají hadici od sprchy, která se ohýbá podle toho, jak v ní proudí voda. Zbabělost vychází ze strachu o sebe, což je nejarogantnější podoba sebeuctívání a egocentrizmu. Nikdo nemůže mít strach Boží a současně strach o sebe, protože jedno vylučuje druhé.

Falešná představa vítězství

Takže „vítězství“ je pro nás rozhodující otázka. Ale co je „vítězství“? Nad čím, nebo nad kým máme „zvítězit“? Často někde v sobě nosíme hollywoodskou představu vítězství z akčních filmů, která nemá nic společného s tím, co Bůh Otec nazývá vítězstvím. Představujeme si, kupříkladu, že zvítězíme ve sporu s jinou osobou, že zvítězíme nad ní a ona odejde poražena. Nicméně, můžeme mnoho sporů vyhrát a současně mnoho duší prohrát. Léta jsem se učil a učím se to stále – udržovat

svou hlavu ještě o trochu měkčí než srdce, abych si tak zachoval přátelství na celý život.

Někdy si představujeme, že vítězství v manželství je, když dosáhneme svého, nebo když se ukáže, že jsme v právu byli my a ne ten druhý, nebo že jsme toho druhého přece jen dokázali změnit. Nicméně ten, kdo vede takové boje v manželství, je ve skutečnosti největší ztroskotanec. Copak jste někdy viděli manželství, ve kterém se vedou takovéto bitvy a přitom bylo šťastné? To nejsou manželství, ale emocionální hroby. Jindy si představujeme vítězství jako když zvítězíme nad svým soupeřem v kariérním růstu. Když povýší nás a ne našeho rivala. Řekneme si: „Přece jen jsem lepší než on,“ – a přitom netušíme, že jsme se právě stali v Božích očích poraženými, protože budujeme svou hodnotu na svých schopnostech a ne na Něm. Psance a pozdějšího krále Davida pokoušeli jeho nejbližší, aby zúctoval se Saulem a zaujal tak jeho místo na trůnu, protože tak jako tak mu toto místo náleželo – a to z Boží vůle! Dokonce mu ho Bůh vydal v jedné jeskyni do rukou. Stačilo bodnout... Ale jen David sám věděl, že jeho skutečný nepřítel není diktátor Saul, ale diktátor David, který v něm dřímá a který dřímá v každém z nás. A jen David sám věděl, že kdyby se trůnu – pozice, kterou mu Bůh zaslíbil, zmocnil silou, pak by se jeho vláda stala horší než Saulova. Viděl jsem mnohé z těch, kteří odtrhli kus církve, aby založili jinou – „lepší“ než tu, od které se odtrhli. Ale dříve nebo později se stali horší než ti, které kritizovali, protože trn v jejich oku se stal trámem.

Proč tak snadno a ochotně věříme tomu lživému obrazu vítězství nad někým, kdo je vně nás? Myslím, že

je to proto, že je snažší bojovat proti tomu, co je mimo nás, okolo nás, než s tím, co je uvnitř nás. A tak plýt-
váme energií a emocemi na boje, které i kdybychom
v nich zvítězili, v Božích očích bychom se stali poraže-
nými. Jsou prostě bitvy, které i kdybychom je vyhráli,
vítězi se nestaneme.

Biblický obraz vítězství

Rád bych uvedl alespoň pár příkladů biblického poje-
tí vítězství. Neposkytne nám to sice úplný obraz, ale
alespoň podstatné kontury.

Apoštol Pavel – nejdříve bojoval proti heretikům
– křesťanům, v přesvědčení, že jsou Božími nepřáteli.
A přitom netušil, že pronásleduje samého Krista. Kaž-
dý, kdo bojuje proti těm, kteří patří Kristu, bojuje tím
proti Kristu.

Na cestě do Damašku narazil na Ježíše a začala Pav-
lova největší životní bitva. Co myslíte, s čím bojoval?
Napíchl se na Boží ostny! Musel zažít nepředstavitelný
šok. Myslel si, že horlí pro Boha, a přitom byl v tak-
ovém omylu! Musel se s tím těžce vyrovnávat a potmě,
protože přišel o zrak. Prošel ohromným přerodem
z obávaného pronásledovatele církve v pokorného
služebníka Ježíše Krista. Musel čelit veřejnému zostu-
zení, ztrátě starých přátel a nedůvěře bratří a sester
v Kristu.

Celý Pavlův život byl plný zápasů. Zmíním ještě je-
den. Hned po svém obrácení se Pavel hádal s Helénis-
ty a ti se ho pokoušeli zabít. (Sk 9, 28–29) A tak se ho
bratři rozhodli „uklidit“ do Tarzu, aby církev měla klid
a Pavel v Tarzu zůstal 15 let. S čím myslíte, že celou tu
dobu bojoval? Možná se sebelibostí: „Bratři se mě zba-
vili, možná mi přece jen nevěří. Nikdy si jejich důvěru
nezískám. Ale vždyť mi Ježíš řekl, že jsem jeho vyvo-
lenou nádobou a že přinesu jeho jméno před národy
i krále a syny Izraele! Tak proč tady trčím už tolik let
a šiju tyhle ty hloupé stany...?“ No, jen si představte
sebe na jeho místě.

Mučedník Štěpán

Další příklad je první mučedník Štěpán. Když mluvil
se Židy, jeho slovo bylo jako pila, která řeže srdce na
půl. Tak to vyznívá z řeckého originálu. Židé skřípali
zuby a Šimona ukamenovali. Podle Hollywoodu pro-
hrál, ale v Božích očích pod tou hromadou kamení
ležel vítěz. Vítěz nad kým? Nad Židy? Ne! Nad hořkos-
tí, hněvem, odsouzením a pomstou. Zvítězila láska
a odpuštění; světlo nad tmou. Kde? Ve Štěpánově srd-
ci!

Petr

Další příklad je Petr. Jaká byla jeho největší a řeckněme
celoživotní bitva? Se Židy? Nebo snad s Pavlem, který
ho při jedné příležitosti v Antiochii přede všemi na-
pomenuj z pokrytectví? (Gal 2, 11–14) Ne! Ten, s kým
Petr celý život bojoval, byl Petr. Bojoval se svou všeteč-
nou, zbrklou a impulzivní povahou, která mu dělala
největší potíže. Bojoval se svými iluzemi o sobě, které
tak okázale dal najevo v Horní místnosti, kde se přede
všemi vytahoval, že s Ježíšem půjde i na smrt. (Mt 14,
29nn) A když se pak ukázal jako zbabělec a hořce za-
plakal (Mt 26, 75), tak mu pár dní na to Ježíš na břehu

Galilejského jezera oznámil, jakou smrtí oslaví Boha.
(Jn 21, 18) Cože? Oslavit Boha smrtí? Jak daleko je toto
pojetí vítězství od Hollywoodského, že? V tomto thrill-
eru hlavní hrdina umírá v Římské aréně na kříži a hla-
vou dolů! A v čem je to vítězství, co myslíte?

Petr celé roky věděl, co ho čeká. Mohl se tomu klid-
ně vyhnout. Mohl se trochu stáhnout z veřejného ži-
vota, najít si nějaký klidný kout země a evangelizovat
tam, kde mu nic nehrozilo. A zemřít v klidu, starý a...
zbabělý. Petr ale neobcházal Boží vůli a když pak visel
na tom kříži hlavou dolů, pravděpodobně byl v očích
všech přihlížejících ten, kdo prohrál; on ale věděl, že
právě teď vyhrál svou největší životní bitvu a celému
nebi se v tu chvíli tajil dech.

A co Ježíš?

Často říkáme „zvítězil na kříži,“ – ale nad čím? Nad
farizeji a zákoníky? Nad Římany? Nad satanem? Ježíš
zvítězil nad svým strachem (Lk 22, 44), nad svou vůlí
(Lk 22, 42), nad svojí touhou. Zvítězil nad hořkostí,
odsouzením a pomstou. Nad stejnými přizemními věcmi,
s kterými bojujeme my. Proto nám taky tak dobře rozu-
mí a soucítí s námi (Hb 4, 15). Ježíšovo vítězství Otec
korunoval vzkříšením a předáním vlády na nebi i zemi.
A stejně tak i naše vítězství bude korunováno vzkříše-
ním k životu.

Křesťanství je pro hrdiny. Každý se nakonec stane
buď hrdinou, nebo odpadlíkem. V nebi nebude ani je-
den zbabělec. (Zj 21, 8) Pokud máme ve zvyku vyhýbat
se výzvám, vzdávat se bez boje, házet flintu do žita, pak
je naše spasení ohroženo.

Vítězství pro nás není možnost, ale nevyhnutel- ná nutnost

Všichni žijeme svůj příběh s Bohem a on si používá
druhé lidi k tomu, aby z nás vybudoval hrdiny našeho
příběhu. Neexistují tedy žádní „nepříjemní lidé“, jen
„nepříjemné Boží nástroje“. Když to pochopíme, stane
se nám to útechou. Už nebudeme bojovat proti tělu
a krvi – proti lidem. (Ef 6, 12)

V Božích očích má vítězství 2 fáze: 1 fáze: Když Je-
žíš zaujme první místo v našem srdci a my přijmeme
jeho absolutní vládu nad námi a naším životem. 2 fáze:
Když Ježíš působí skrze nás na naše okolí.

Skrze tyto dvě fáze procházíme skoro současně. Po-
třebujeme Bohu výslovně dovolit, aby nás skrze tyto dvě
fáze provázel. Všichni toužíme po tom, aby Ježíš půso-
bil na naše okolí, na naši ženu, děti, šéfa, na naše město
a zemi. Ale často to chceme, aniž bychom Bohu dovo-
lili, aby nás vedl skrze 1. fázi. Ale primární způsob, jak
Bůh s námi jedná, je: nejdříve 1. fáze a pak II. fáze. Bůh
může změnit celá města, celou společnost, národy
i kontinenty, ale ne tak, že začne měnit nevěřící lidi,
že změní celý národ a církev na to bude jen hledět
s otevřenou pusou. To se sice může stát, ale spíše se to
podobá Božímu soudu nad církví. Bůh chce nejdříve
navštívit církev a skrze ni působit na národ. To zname-
ná, že chce navštívit nejdříve tebe, tvou rodinu, man-
želku, děti, sousedy, tvé přátele a kolegy – to je národ.
Není účinnějšího Božího nástroje, než vítězný život
jeho dětí. ■

O ČOM JE KNIHA ŠTEFANA MARKUŠA: „KTO MÁ V RUKÁCH NÁŠ ČAS?“

TOMÁŠ KOMRŠKA
(Autor je vodič trolejbusu)

„No tak už som dočítal tú knihu.“

„Ktorú?“

„O čase od uja Števa.“

„O čom je? Povieš mi obsah?“

Na večeru si okrem iného varíme cestoviny – špirály a pri príprave rozmýšľam, ako čo najzrozumiteľnejšie a najstručnejšie povedať synovi zvesť tohto diela.

Po scedení cestovín zostala v nádobe vo vode plávať jedna špirála.

„Šimon, poď sem do kuchyne, tu ti ukážem, o čom tá kniha je.“

„Pozri, v tomto hrnci je trocha mútna voda, ktorá zostala z varenia cestovín a v nej pláva jedna špirála. No a to je obsah tej knihy.“

„Nechápem.“

„Špirála je tvoje DNA – to si ty, to je tento svet a to je aj celý vesmír. Špirála sa odvíja podľa svojho času, ktorý meriame hodinikami, ktoré máš v iPhone. Špirála má jasný začiatok a aj koniec a postupom času sa v tejto vode rozpína.“

„A čo nekonečno?“

„Tento náš čas môžeme do nekonečna deliť, ale vždy len na konečný počet dielikov.“

Inak toho o čase veľa nevieme, tak sa ho snažíme aspoň merať. Skutočné nekonečno je bytie bez času. Len neviem, ako to v takom „priestore“, kde je skutočne nekonečno, skutočne s priestorom je. Každý človek je vybavený – obdarovaný – rozmanitými aplikáciami, v rozličnom počte, pomocou ktorých môže žiť život v tomto svete, v tejto špirále, v tejto cestovine. Boh je táto trocha mútna voda optimálnej teploty pre špirálu, aby bola jedlá. Voda špirálu obklopuje, je aj v nej a je aj ďaleko pred ňou a aj ďaleko za ňou. V našom ponímaní – súčasne.“

„No ale ako je to s budúcnosťou – čo ak neurobím presne to, čo On chce, tak potom čo bude so mnou?“

„Buď bez obáv. Máš slobodnú vôľu. Nemáš nalinajkovanosť budúcnosť.“

Ak sa rozhoduješ srdcom a rozumom, ak máš odvalu sa pýtať niekoho, komu dôveruješ a ak máš aspoň akú-takú vieru, potom nemôžeš dopadnúť zle – choď.“

„Ako to?“

„Lebo Boh v tej našej budúcnosti už bol, je a bude ako aj „teraz“ je v našom teraz.“

„A v čom je teda problém?“

„Problém je s pyšným človekom, ktorý sa nafukuje, vytvára si okolo seba bublinu a vytláča Boha zo svojho života. Je pravda, že občas taký človek dosiahne to, čo iní, ktorí sú ponorení v Bohu, nedosiahnu. Ale potom, keď bublina praskne a Boh sa vleje naspäť, má dotýčny problém. Nie preto, že sa Boh vrátil, ale preto, že ho predtým vytlačil. Ale je to riešiteľný problém.“

„No ale predsa keď si mám vybrať medzi rôznymi zdanlivo rovnako dobrými cestami, nemôžem sa pomýliť?“

„Dôležitejšie, ako ktorá cesta je správna, je prvá detská otázka – „prečo?“, prečo si sa rozhodol ísť tou cestou? A rovnako dôležité je na zvolenú cestu vyraziť. A nezabúdaj, na konci tej cesty už Boh bol a je a bude ňa cestou aj sprevádzať.“

„A Boh je ohraničený? Táto voda je v hrnci, ale čo je mimo hrnca?“

„Aj preto je Boh trocha mútny – nedovidíme za neho. Nevidíme a nevieme aj preto, lebo nemáme aplikáciu na to, aby sme pochopili život bez času. Ale raz Ho, vraj, pochopíme.“

Dôležité je naplno využiť a rozvíjať aplikácie – obdarovania, s ktorými disponujeme tu v tejto špirále a to aj v prospech iných, lebo aj od toho závisí, či sa dozvieme a uvidíme, čo je mimo „hrnca“.

Táto kniha je cenná aj preto, lebo jej kapitoly vznikali pomaly – dlhé roky, ktoré prešli relatívne rýchlo.

Myslím si, že táto kniha je užitočná ako pre vedca, teológa, učiteľa či žiaka, tak aj pre kuchára, montéra či vodiča. Každý si z nej môže zobrať ponaučenie pre rozumnejšie počítanie svojho času.“

...

„Táto hubová omáčka s akurát uvarenými špirálami sa fakt podarila.“

Zdá sa, že sme ich scedili včas – dobrú chuť.“ ■

Problém večnosti je veľkou teologickou témou. Ukazuje sa, že koherentnejšie odpovede na otázky večnosti – pri uvážení tradičnej predstavy o existencii Boha ako večnej a nesmrteľnej bytosti (a ktorú nevyhnutne musíme dať do súvislosti s udalosťami, odohrávajúcimi sa v čase) – získame na základe statickej teórie času. Náboženský myslitelia definujú večnosť ako *bezčasové trvanie*. Čo to znamená? Nelingvistický výraz *bezčasový (atemporal)* pri opise pojmu večnosť naznačuje, že sa myslí na prostredie bez plynutia času. Existuje iba trvanie. Filozofia náboženstva chce racionálne zdôvodniť učenie Sv. Písma, že Boh je nekonečná bytosť (trvá od vekov na veky) a prebýva v priestore, kde čas zrejme neplynie alebo plynie nejak úplne inak. Biblia však na označenie priestoru, ktorý obýva Boh, používa slovo *nebo*. Zároveň však priznáva, že aj *nebo* Boh stvoril na

o večnosti potom naznačuje, že pojmy, ako „včera“ a „zajtra“ znamenajú pre Boha totožnosť, pričom z jeho existencie nič „neodchádza“ ani „neprihádza“ – čo v podstate indikuje princípy statickej teórie času. Integrácia oboch teórií času v otázke večnosti je však otázna. Ilustrujme to na vymyslenom príklade. Uvažujme o nejakej udalosti U1 v roku 1936 (rok narodenia autora v Nyiregyháze), ďalej o udalosti U2 v roku 2008 (autor sformuloval túto vetu v Liptovskej Porúbke), napokon o udalosti U3 v roku 2016 (autor bude 80-ročný a nevieme, kde sa bude nachádzať). Z výhodnej pozície bezčasovosti (vo sférach večnosti) iba Boh môže vedieť o všetkých týchto udalostiach, lebo je v nich simultánne prítomný. Keďže predpokladáme, že večnosť je mimočasová existencia, Boh nevníma tieto udalosti separátne ako minulosť, prítomnosť a budúcnosť.

Ak by ich tak vnímal, potom by musel vo svojom večnom prebývaní použiť nejakú mieru časovej súslednosti. Koncepcia bezčasovosti v tom okamihu skolabuje do večne trvajúcej časovosti. Boh pozná časové relácie medzi udalosťami v zmysle svojej bezčasovosti a vníma našu realitu zo svojej perspektívy, nie z hľadiska nášho porozumenia udalostiam prebiehajúcim v čase. Takže na vyargumentovanie fungovania modelu večnosti v kontexte bezčasovej existencie potrebujeme aplikovať statickú teóriu času.

Kniha ŠTEFANA MARKUŠA *KTO MÁ V RUKÁCH NÁŠ ČAS*, o ktorej v predchádzajúcom uvažoval Tomáš Komrška vyšla vo vydavateľstve Porta Libri v tomto roku. Prinášame z nej na ukážku jednu kapitolu, lebo nemôžeme všetky. Ale stojí za prečítanie.

ČO JE VLASTNE VEČNOSŤ?

Výrok, že Boh je večný, je tvrdením, že existuje mimo fyzikálneho času.
Paul Helm

počiatku, tak ako zem (Gen 1, 1). To by naznačovalo, že Boh sa stvorením neba a zeme rozhodol vstúpiť zo svojho ne-priestoru a ne-času do nového druhu priestoru a zrejme i nového druhu času. Prvé kapitoly knihy Genézis dokonca hovoria o tom, že pôvodne bol tento Boží nebeský časopriestor s ľudským vesmírnym časopriestorom tajomným spôsobom prepojený. Po páde sa však všetko zmenilo. Boží plán vtelenia však Biblia začína rozprávať týmto spôsobom už od prvej vety. K tomuto sa ešte vrátíme.

Boh teda (už dávno) nie je súčasťou Minkowského časopriestoru, čo znamená, že časovo ani priestorovo ho nemožno lokalizovať. Otázkou je, či možno principiálne Boha zosúladiť s reálnym časopriestorom človeka. Eleonore Stumpová a Norman Kretzmann interpretáciu definície večnosti rozvíjajú a tvrdia, že Boh môže byť „nečasovo, simultánne prítomný v časových udalostiach“. Relativistická fyzika si tu kladie otázku: „Môže byť Boh nečasovo, simultánne prítomný v rôznych udalostiach, napr. v rokoch 1968, 2008 a 2068?“ Problém je neriešiteľný, ak rozmýšľame v kontexte dynamickej teórie času. Ale v rámci statickej teórie času môžu spomínané udalosti bezčasovo koexistovať. Existuje teda nejaký problém? Existuje, lebo teologická veda väčšinou preferuje skôr dynamickú teóriu času. Ako alternatívna predstava s nadväznosťou na dynamickú teóriu času sa ponúka definícia večnosti ako existencia s *bezčasovým trvaním (tenseless duration)*, čo skôr ukazuje na definíciu existencie bez minulosti, prítomnosti aj budúcnosti. Taká predstava

Ďalšia možná interpretácia večnosti je založená na predpoklade existencie absolútnej božskej mimočasovosti, ktorá má korene v klasickej náboženskej filozofii. Večnosť je protipólom časnosti. Je to „bodová“ existencia bez následnosti alebo trvania. Problémom je otázka: Ako môže božská bytosť, ktorá je absolútne mimo času, súvisieť so svetom, kde plynie čas? Ak Boh existuje mimo času v absolútnom zmysle slova, potom musel tvoriť mimo času a neprestajne sa starať o svoje dielo aj v prostredí, kde existuje tok času. Ukazuje sa, že iba statická teória času môže byť konzistentná s podobným predpokladom. Aktívna účasť Boha pri udržiavaní ľubovoľnej vesmírnej udalosti predpokladá aj jeho existenciu.

Skúsme ilustrovat predchádzajúce úvahy ďalším príkladom. Predpokladajme nejakú udalosť U , vyskytujúcu sa v čase t . Ak je dynamická teória času pravdivá, potom Boh môže aktívne pôsobiť pri U len v okamžiku t . Inými slovami, Boh nemôže byť absolútne mimo času. Na druhej strane, ak Boh pôsobí mimo času, aby udržal udalosť U v čase t , potom mimo času platí, že udalosť U prebieha v čase t . Zo záveru logicky vyplýva, že pri úvahách o večnosti sme opustili dynamickú teóriu a uprednostnili statickú teóriu času.

Z predchádzajúceho argumentu môžeme okamžik stvorenia stotožniť s prvým momentom existencie času, čo je zaiste dobrou správou pre teológov. Znamená to, že porozumenie biblickej správy o stvorení sa prioritne zakladá na statickej teórii času. Môžeme teda biblický výraz „na počiatku“ (Gn 1, 1) stotožniť

s okamžikom vzniku časopriestoru so všetkými jeho atribútmi. Statická teória času ponúka vykladačom biblických textov dobré východiská pre porozumenie samotnej doktríny o stvorení vesmíru. Teória umožňuje zosúladiť existenciu bezčasového Boha s aktom stvorenia v čase. Posilňuje vieru v Boha, ktorý sa v čase nemení a plynutie času ho neovplyvňuje. Veľkou otázkou však je, či môže byť Boh (existujúci mimo času) prítomný vo svete, v ktorom plynie čas. Kresťanský príbeh o inkarnácii božskej bytosti do nášho fyzikálneho časopriestoru sveta je klasickou odpoveďou na túto otázku. Boh sa zjavil v ľudskej podobe a angažoval sa v časopriestorových udalostiach sveta. Teológovia tu nespochybniteľne hovoria o Bohu, ktorého skutky možno opísať pomocou časových relácií.

Pre vedeckú komunitu je do určitejšieho miery nezrozumiteľné, keď sa statická teória času aplikuje v uvedenom zmysle, lebo spätne ovplyvňuje účinnosť univerzálnosti kauzality. Zo statickej teórie času totiž vyplýva, že čas mohol mať svoj počiatok pri Veľkom tresku. Rozvinutím tohto predpokladu teológom vychádza, že autorom vesmíru je mimo-časopriestorová osoba – Boh, čo znamená, že každý bod časopriestoru vznikol z jeho vôle. Boh je ale od fyzikálneho času nezávislý. Ak je to tak, potom sa princípy príčinnosti redukujú na čistý sprievodný produkt (epifenomén) božskej kreatívnej aktivity, ktorý by už v podstate nemal mať kauzálny vplyv. Potom jestvuje príbuznosť medzi bezčasovým stvorením a biblickou doktrínou o božskom udržovaní stvoreného sveta. Vo fyzikálnom časopriestore totiž nachádzame aj veci, ktoré sa s časom nemenia (napríklad základné vlastnosti chemických prvkov, fyzikálne konštanty a pod.) a nemôžeme ich pokladať za entity existujúce samy od seba. Nemenné veci okolo nás sú skôr ich priebežným udržiavaním v ich pôvodnom stave. História stvorenia je v Biblii opísaná časovou postupnosťou božských aktivít, ktoré majú jednotlivo vždy dočasné trvanie. Ak nahradíme túto postupnosť bezčasovou postupnosťou, dospejeme k stvoreniu celého časopriestoru z bezčasového prostredia. Úvaha vyúsťuje do záveru, že v uvažovanom modeli je časová postupnosť vskutku ilúziou. Výsledkom príkazov Boha pri tvorení sú reálne deje prebiehajúce v čase, čo nie je pravou stvoriteľskou aktivitou, ale iba ilúziou o nej.

Zdá sa, že napriek všeobecne akceptovanej teologickej interpretácii pojmu večnosti existujú naliehavé dôvody, aby teologická veda statickú teóriu času odmietla, keď mieni o pôsobení Boha v dejinách ľudstva seriózne diskutovať. Paralelné používanie oboch pojmov času v Biblii – *chronos* a *kairos* – nás však nabáda, aby sme prirýchle uzávery nerobili.

Einsteinove objavy nepochybne významne posunuli vpred naše chápanie reality. Je otázne, ako celá „einsteinová“ ovplyvnila teologickú komunitu. Cena za preorientovanie ľudskej mysle je výrazná, pretože ľudský život sa točí okolo delenia času na minulosť, prítomnosť a budúcnosť. Je pravda, že človek sa ťažko vzdáva tejto zažitej predstavy. Prekvapenie nad zmenou fyzikálnej reality času pregnantne vyjadril britsko-americký básnik T. S. Eliot:

*Čas prítomný a čas minulý
jsou snad oba zastoupeny v čase budoucím,*

*a čas budoucí obsažen v čase minulém,
je-li všečen čas přítomen večně,
všečen čas je nevykupitelný.*

V tejto súvislosti si predovšetkým uvedomujeme tristnú a zdanlivo neriešiteľnú situáciu: ak je totiž budúcnosť vopred daná, potom nemôžeme mať vplyv na jej prípravu, zmenu a zlepšovanie. Žeby naozaj platilo, že to, „čo sa v minulosti stalo, sa neodstane“, platí aj o budúcnosti? Ku koncu svojho života Einstein priznal (v rozhovore s filozofom Rudolfom Carnapom), že problém označovania času pojmom teraz „ho vážne znepokojoval“ a pripustil, že na pojme teraz „je niečo oveľa vážnejšie a nech by to bolo čokoľvek, leží to mimo ríše vedy.“

Ktorá teória o povahe času je teda reálnejšia? Časopriestor v kontexte teórie relativity alebo plynutie času podľa dynamiky zmien pri každodennej ľudskej skúsenosti? Vedecký diskurz pokračuje a zasahuje do každej oblasti vedeckého bádania. Antropológ Alfred Gell napríklad hovorí, že „rozdiel medzi dvoma teóriami nie je zaujímavý iba pre nábožensko-filozofické prostredie, ale zasahuje aj do iných oblastí spoločenských vied, vrátane antropológie.“ Vyjadril obavy, že konflikt medzi statickou a dynamickou teóriou času môže znamenať stratu stopy v poznávaní napríklad v geologických vedách (zrejme mal na mysli určovanie geologického veku hornín). Prírodovedci aj teológovia si uvedomujú, že rozdielne vyústenia, ktoré generujú obe teórie, umožňujú formulovať aj odlišné teologicko-filozofické odpovede na základné ontologické otázky ľudstva.

Statická teória času v konfrontácii s teológiou čelí aj problémom reálnej skúsenosti zo zážitkov a ich pamätania. Ľudské pamätanie minulosti a očakávanie budúcich udalostí sú diametrálne odlišné zážitky. Zaiste sú závislé od toho, ako človek vníma skúsenosti vlastnej minulosti a v akom rozpoležení očakáva budúcnosť. V statickej teórii času sú postoje voči minulosti a budúcnosti iracionálne. Statické vnímanie času umožňuje dokonca prežívať vlastnú neexistenciu (smrť človeka) ako niečo, čo nie je vôbec dôležité, lebo sa v podstate nelíši od obdobia pred narodením. Existenciálni filozofi k tejto problematike vyjadrujú, že život sa vo svetle reality „smrti“ stáva absurdným. Nik z nich však ešte neprehlásil, že je to tak aj vo svetle „narodenia“. Keďže sú osobné zážitky v minulosti a očakávanie budúcnosti v zmysle statickej teórie času iracionálne, potom sa aj akýkoľvek druh životného optimizmu vyprázdňuje, keďže realita časového stávania sa nedeje.

Napriek silnej podpore ŠTR v prospech statickej teórie (a ktorá vedie k predstave, že minulosť, prítomnosť a budúcnosť je ilúzia) sa ukazuje, že dynamickú teóriu času nemožno jednoznačne odmietnuť. Dôvodom je najmä jej argumentačná sila pri zdôvodňovaní ľudskej skúsenosti a reálnych zážitkov z plynutia času. Koncepty plynutia času a šípky času sú nepochybne „dieťaťom“ dynamickej teórie času.

Pre ďalšie uvažovanie si o statickej teórii času zapamätajme toto: čas je relatívny pojem, zosobnený v časopriestore jednotlivca. Minulosť a budúcnosť je ilúziou – existuje len prítomný okamih. ■

Z ROKOVANIA RADY CIRKVI BRATSKEJ SEPTEMBER 2016

Porada Rady CB bola 11.–13. septembra v Michalovciach, kde bola zborová slávnosť otvorenia zrekonštruovaného zborového domu.

Úvodná časť bola venovaná osobnej reflexii služby za prvý rok funkčného obdobia.

Druhá časť bola zameraná na spoločnú analýzu pôsobenia Rady a hľadanie, čomu a v akej miere sa má Rada venovať. Hlavné výstupy:

Zamerať sa na hľadanie duchovného smerovania CB.
Usilovať sa o pozitívne a tvorivé vzťahy medzi Radou CB a zborními.

Prezentovať prácu a zámery Rady CB v zboroch.

Definovať, aké zbory chceme zakladať a aké majú byť obnovené zbory – využiť Cestu obnovy a 10 znakov zdravých misijných zborov. Upraviť náplň vizitácie zborov o hodnotenie podľa 10 znakov zdravých misijných zborov.

Zefektívniť rokovanie Rady v čisto informačných bodoch.

Presunúť niektoré body rokovania do kategórie rozhodnutí.

Tretia časť porady sa začala informáciami o miestach a ľuďoch, ktorí sa venujú zakladaniu zborov, modlitbami za nich a za víziu 4x10. Radostnou správou je, že práve 11. septembra boli prvé samostatné bohoslužby novej komunity v Žiline s podporou materského zboru.

Rada poverila predsedu Rady, aby 25. 9. 2016 v zbere Stará Turá viedol voľbu kazateľa Daniela Jurča.

Rada informuje:

V Leviciach bol 12. 6. 2016 do služby ďalšieho kazateľa zboru uvedený Ján Verčimák.

Zbor v Žiline si 26. 6. 2016 zvolil za správcu zboru kazateľa Mariána Cabadaja a za ďalšieho kazateľa zboru Jána Máhrika. Uvedenie oboch bratov do služby bolo 31. 7. 2016.

Do zboru Bratislava-Cukrová nenastúpi do služby kazateľa Viktor Glier, keďže rezignoval na ordinačné poverenie.

Rada zobrala na vedomie:

Správy zo služobných ciest (Štefan Evin na ELF 2016, Peter Prištiak v Keni a Mukačeve).

Informáciu z Komisie pre Poriadok s návrhom na legislatívny kľud pre najbližšie roky.

Informáciu o stave hospodárenia k 31. 8. 2016.

Informácie o činnosti ZEC, o vzťahu ZEC k Univerzite Mateja Bela a k Ekumenickej rade cirkví.

Ďalej Rada:

Navrhla Riadiacemu výboru ERC (so súhlasom Apoštolskej cirkvi, Bratiskej jednoty baptistov a Evanjelickej cirkvi metodistickej) ako spoločného zástupcu v Expertnej komisii na riešenie problematiky financovania cirkví a náboženských spoločností Jakuba Kintlera, riaditeľa Kancelárie Rady CB.

Vydala poverenie pre Miriam Krupovú a kazateľa Petra Prištiaka pre vyučovanie náboženstva CB na základných a stredných školách v školskom roku 2016/2017.

Vymenovala komisiu pre rozdeľovanie prostriedkov z Evangelische Partnerhilfe. Členmi komisie sú aktuálni členovia Rady CB.

Delegovala na Spoločnú konferenciu namiesto Jakuba Kintlera Rastislava Števka a pripravila návrhy na zloženie predsedníctva, Komisie pre Ústavu CB a Komisie pre Zásady a Vyznanie viery.

Navrhla témy na spoločné rokovanie Rád CB SR a ČR a na stretnutie slovenskej časti počas pastoraľnej konferencie.

Určila termín konania Konferencie CB v roku 2017 na 26. 5. – 27. 5. 2017.

Delegovala Slavomíra Polohu a Jaroslava Maďara na valné zhromaždenie Slovenskej biblickej spoločnosti

Písomne sa ospravedlnila staršovstvu zboru v Žiline za príkry list, ktorý sa týkal neočakávane skorej voľby správcu zboru.

(Spracované z podkladov Rady CB)

misia - wycliffe

TÍMOVÁ PRÁCA NA PREKLADE

Pastor Eshetu Worku a jeho rodina žijú medzi ľuďmi z jazykovej komunity Basketo v juhozápadnej Etiópii.

Tím prekladateľov Biblie strávil viac ako dvadsať rokov prácou na Novej zmluve v jazyku Basketo. Hoci bol proces prekladu a tlače zdĺhavý a namáhavý, je zjavné, že priniesol hojné duchovné ovocie. Chvála Pánu Bohu za to, že začiatkom roku 2016 dorazilo do Etiópie desaťtisíc kompletne preložených Nových zmlúv v jazyku Basketo. Dnes sa viac ako 94% tejto komunity považuje za Ježišových nasledovníkov a dokonca začali vysielat ľudí, aby slúžili ďalším jazykovým komunitám.

*Fotka: Adam Jeske
Text: Becca Coon*

KRÍŽOVKA S TAJNIČKOU

Biblické výrazy sú použité podľa prekladu prof. J. Roháčka.

<i>Autor:</i> Peter Kailing	Úkon, čin, skutok	Dávidov kňaz (2. Sam. 20)	Taliansky súhlas	SPASITEĽ	Otília (domácky)	Palivo	Strednica
Zvýšený tón v hudbe				„Sviecou tela je...“ TAJNIČKA			
Pomazaný, mesiáš (z gréc.)							
Tam			Aker (čes.) A iné (skratka)				Francúzsky nesúhlas
ZÁCHRANCA	Súmrak	Francúzske muž. meno Áronovkňaz					
1054 rímskymi číslicami					Predložka Rozrývaj		
Chemická zn. rénia			Mojžišov brat Jakobov brat				
Klinčeky, klince						Vysoká karta	Akoby (poet.)
VYKUPITEĽ	Izidor (dom.) Skratka staršieho				Znížený tón e Ruská rieka		
„Každú svoju... uvalte na Neho“ (1. Petra 5)							
Písmeno gréckej abecedy				Americký veľhad, nejedovatý			

Správne odpovede RELAXu z Dialógu č. 5/2016

Tajnička krížovky:

OLTÁR

Roháčik:

Habakuk

1.Koniček:

Moje ovce čujú môj hlas

2.Koniček:

Láska nikdy neprestáva

Obrazovú publikáciu Kráľovské mestá posielajte **Timei Andruščákovvej, Jánošíkova 63, Prešov, 080 01**

Vyriešenú tajničku krížovky a ostatné úlohy posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy: svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 30. 10. 2016

Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa). Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 11/2016.

Stranu pripravil Peter Kailing

DOPLŇOVAČKA

RA _ _ _ _

jedno z ovocia Ducha

_ RA _ _ _

opak klamu

_ _ RA _ _

vládca v Egypte

_ _ _ RA _

div

_ _ _ _ RA

mesto zničené so Sodomou

NA OKRAJ JEDNÉHO SVÄTOREČENIA

MIROSLAV KOCÚR
(Teológ, publicista,
vysokoškolský pedagóg.)

Koho je možné svätorečiť? Je to individuálne a rozhoduje o tom Kongregácia pre kauzy svätých. Medzi najvšeobecnejšie kritériá patrí svätosť života kandidátky či kandidáta svätorečenia. Samozrejmosťou je dobrá reputácia medzi veriacimi, no aj mimo spoločenstva katolíckych veriach. Hovorí sa tomu aj „chýr svätosti“ počas významnej časti svojho života, v niektorých prípadoch aj mučenícka smrť či zvláštny skutok svedectva viery, ktorý je takto vnímaný všeobecne. Niekedy sa vyžaduje aj svedectvo o zázraku, ktorý sa stal na základe modlitby ku kandidátovi blahorečenia či svätorečenia.

Blahorečenie je predstupňom svätorečenia. Medzi blahorečením a svätorečením býva časový odstup, aby sa splnili podmienky, ktoré pre svätorečenie potrebuje ešte Kongregácia pre kauzy svätých, aby mohla definitívne potvrdiť, že kandidát svätorečenia nevzbudzuje v cirkvi ani mimo nej žiadne významné pochybnosti o tom, že je výnimočným a nasledovateľným príkladom života pre členov rímskokatolíckej cirkvi. Ako to teda bolo v prípade Matky Terezy? Keďže zomrela prirodzenou smrťou, pre svätorečenie Kongregácia vyžadovala existenciu svedectiev o zázrakoch, ktoré sa stali preukázateľne na základe prosieb o jej príhovor. Matke Tereze sa pripisujú dva zázraky. Prvý zázrak sa stal v roku 1998 v kláštore na bangladéšskych hraniciach presne rok po smrti Matky Terezy. Do kláštora prišla žena z Indie, ktorá mala obrovský a nevyliciteľný nádor v bruchu. Tumor nevysvetliteľne zmizol na základe modlitieb a prosieb o príhovor Matky Tere-

4. septembra 2016 bola v Ríme svätorečená Matka Tereza. Dnešný človek potrebuje inšpiráciu a vzory. Mienkotvorní a úspešní ľudia sa dnes prihovárajú za nové produkty známych značiek. Svätorečenie je v tomto marketingovom snažení upozorniť na „produkt“ života viery jednotlivca spoľahlivo etablovaným procesom. Už od prvých storočí kresťanstva sa komunita snažili upozorniť na modely správania svojich najvýnimočnejších členov. Tí a tie, ktoré obstáli ako svedkovia života viery, sa mali stať zdrojom inšpirácie, nádeje a dosiahnuteľnosti ideálu.

zy. Na základe modlitieb k Matke Tereze sa za zvláštnych okolností uzdravil aj muž z Brazílie, ktorý trpel smrteľnou chorobou mozgu. Muž vyzdravel a lekári si z pohľadu medicíny nedokážu vysvetliť, ako k tomu mohlo dôjsť. Zázrak sa stal v roku 2008. Tieto zázraky uznala za autentické Kongregácia pre kauzy svätých v roku 2003 a 2015.

Matka Tereza žila v čase, kedy sa nerovnomerné rozdelenie bohatstva na tomto svete neustále stupňovalo. Jej osobný príbeh je v tomto kontexte fascinujúci a obdivuhodný. Pohľad cirkvi na chudobných bol vždy pohľadom solidarity, podpory a láskavej pomoci. Nie vždy sa to však v dejinách cirkvi dalo vnímať na všetkých úrovniach jej fungovania. Matka Tereza autenticky prepájala hlásanie lásky s praktickými životnými postojmi. Bola živým stelesnením k chudobným. Unikátnosť jej posolstva spočíva v tom, že pritiahla svojimi aktivitami pozornosť ľudí celého sveta bez ohľadu na vierovyznanie. Takýto príbeh je inšpirujúci a rušivý zároveň. Argument, že sa kult svätých v dejinách cirkvi stával príčasto príležitosťou na kompromitovanie autentickej viery, je asi legitímnu námietkou. Kto však za to môže? Osobný príbeh ostane vždy osobným príbehom. To, že niektoré príbehy majú ľudia tendenciu uprednostniť pred inými, je prirodzené. Reformátori, ktorí sa okrem morálnej obnovy cirkvi snažili v dejinách aj o jej inštitucionálne zmeny, zatiaľ svätorečení neboli. Preto je sympatické, že oslavu a reflexiu piatich storočí reformácie sa chystá zaradiť do kalendára ten istý biskup, ktorý kanonizoval Matku Terezu. František. ■

Zapojte sa aj vy do tvorby Dialógu: svatava@swanmail.sk,
v diskusnom fóre na: www.dialog.cb.sk, aj písané na adresu redakcie.